

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Pověry, mýty a rituály o těhotenství, porodu a šestinedělí

Bakalářská práce

KATEŘINA BRHLÍKOVÁ

Vedoucí práce: PhDr. Radka Wilhelmová, Ph.D.

Ústav zdravotnických věd
Studijní program Porodní asistence

Brno 2022

MUNI
MED

Bibliografický záznam

Autor:	Kateřina Brhlíková Lékařská fakulta Masarykova univerzita Ústav zdravotnických věd
Název práce:	Pověry, mýty a rituály o těhotenství, porodu a šestinedělí
Studijní program:	Porodní asistence
Vedoucí práce:	PhDr. Radka Wilhelmová, Ph.D.
Rok:	2022
Počet stran:	94
Klíčová slova:	těhotenství, porod, šestinedělí, novorozenec, pověra, mýtus, rituál, tradice, porodní asistence, porodnictví

Bibliographic record

Author: Kateřina Brhlíková
Faculty of Medicine
Masaryk University
Department of Health Sciences

Title of Thesis: Pregnancy, childbirth and postpartum superstitions, myths and rituals

Degree Programme: Midwifery

Supervisor: PhDr. Radka Wilhelmová, Ph.D.

Year: 2022

Number of Pages: 94

Keywords: pregnancy, childbirth, postpartum, newborn, superstition, myth, ritual, tradition, midwifery, obstetrics

Anotace

Tato práce se zabývá pověrami, mýty a rituály spjatými s těhotenstvím, porodem a šestinedělím. Cílem práce je zmapovat, jaké pověry a mýty jsou dnes rozšířeny mezi ženami, které se pohybují na internetových diskusních fórech a skupinách zaměřených na mateřství. Dále bych chtěla zjistit, zda a kde si tyto ženy ověřují informace. Práce sestává z teoretické a praktické části. V teoretické části se zabývám rolí pověr a rituálů ve společnosti, historií porodní asistence a porodnictví a pověrami, mýty a rituály z historických pramenů. V praktické části analyzuji výsledky dotazníkového šetření.

Abstract

This thesis deals with superstitions, myths and rituals associated with pregnancy, childbirth, and puerperium. The goal of this thesis is to chart what superstitions and myths are widespread today among members of discussion forums and online motherhood groups. I would also like to determine if and where these women verify information. In the theoretical part I deal with the role of superstitions and rituals in society, the history of midwifery and obstetrics and superstitions, myths, and rituals from historical sources. In the practical part I analyse the results of the questionnaire survey.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Pověry, mýty a rituály o těhotenství, porodu a šestinedělí** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v textu a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 30. dubna 2022

.....

Kateřina Brhlíková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Radce Wilhelmové, Ph.D. za odborné vedení práce, podporu, rady a připomínky, které mě dovedly až k dokončení této práce. Dále děkuji svému partnerovi za všechnu ochotu a trpělivost, kterou se mnou po dobu psaní bakalářské práce měl. Děkuji také své rodině za plnou podporu při mé cestě za vzděláním. Nesmím opomenout ani poděkování všem ženám, které se zúčastnily dotazníkového šetření, a byly tak nedílnou součástí tohoto výzkumu.

Obsah

Seznam obrázků	13
Seznam tabulek	14
Úvod	16
1. Teoretická část	17
1.1. Pověry, mýty a rituály ve společnosti	17
1.1.1. Pověry.....	17
1.1.2. Mýty.....	18
1.1.3. Rituály	18
1.1.4. Role porodní báby v historii	18
1.2. Období těhotenství, porodu a šestinedělí.....	20
1.2.1. Těhotenství.....	20
1.2.2. Porod	21
1.2.3. Šestinedělí.....	22
1.3. Pověry, mýty a rituály z historie	23
1.3.1. Pověry o těhotenství.....	23
1.3.2. Pověry o porodu	25
1.3.3. Pověry o šestinedělí.....	25
1.3.4. Mýty o těhotenství.....	27
1.3.5. Mýty o porodu	30
1.3.6. Mýty o šestinedělí	30
1.3.7. Rituály v těhotenství.....	31
1.3.8. Rituály porodní.....	31
1.3.9. Rituály v šestinedělí.....	32
2. Praktická část	34
2.1. Cíl výzkumu a dílčí cíle.....	34
2.1.1. Hlavní cíl.....	34
2.1.2. Jako dílčí cíle jsem stanovila:.....	34

2.1.3. Výzkumné otázky	34
2.2. Metodika výzkumu	35
2.3. Předvýzkum	35
2.3.1. Výsledky předvýzkumu	36
2.4. Dotazníkové šetření	38
2.4.1. Charakteristika souboru respondentek	39
2.4.2. Výsledky výzkumu a jejich analýza	42
2.4.3. Porovnávání	51
2.4.4. Konkrétní mýty a pověry	60
Porovnání	65
Porovnání	70
2.5. Diskuse	71
Závěr	75
Použité zdroje	77
Příloha A - dotazník	79

Seznam obrázků

Graf č. 1 – Věk respondentek.....	39
Graf č. 2 – Město X vesnice	40
Graf č. 3 – Vzdělání respondentek.....	41
Graf č. 4 – Setkávání se s pověrami a mýty	42
Graf č. 5 – Zdroje mýtů a pověr.....	43
Graf č. 6 – Ověřování informací	44
Graf č. 7 – Ovlivnění chování pověrami.....	46
Graf č. 8 – Čas trávený na diskusních fórech	47
Graf č. 9 – Aktivita v diskusních skupinách	48
Graf č. 10 – Nepravdivé informace na diskusních fórech.....	49
Graf č. 11 – Diskusní fóra jako zdroj informací.....	50
Graf č. 12 - Jak často se setkáváte s pověrami a mýty X Vzdělání	51
Graf č. 13 - Jak často se setkáváte s mýty X Kolik času trávíte na diskusních fórech ..	53
Graf č. 14 - Ověřujete si informace X Vzdělání.....	55
Graf č. 15 - Kolik času trávíte na diskusních fórech X Vzdělání	56
Graf č. 16 - Kolik času trávíte na diskusních fórech X Jak jste aktivní	58

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Anketa na diskusní skupině	36
Tabulka č. 2 – Kde si informace ověřujete.....	45
Tabulka č. 3 – Jak často se setkáváte s pověrami a mýty X Vzdělání	51
Tabulka č. 4 – Jak často se setkáváte s mýty X Kolik času trávíte na diskusních fórech	53
Tabulka č. 5 – Ověřujete si informace X Vzdělání.....	55
Tabulka č. 6 – Kolik času trávíte na diskusních fórech X Vzdělání	56
Tabulka č. 7 – Kolik času trávíte na diskusních fórech X Jak jste aktivní	58
Tabulka č. 8.....	61
Tabulka č. 9.....	61
Tabulka č. 10	61
Tabulka č. 11.....	61
Tabulka č. 12	61
Tabulka č. 13.....	61
Tabulka č. 14.....	62
Tabulka č. 15.....	62
Tabulka č. 16.....	62
Tabulka č. 17.....	62
Tabulka č. 18.....	62
Tabulka č. 19.....	62
Tabulka č. 20.....	63
Tabulka č. 21.....	63
Tabulka č. 22.....	63
Tabulka č. 23.....	63
Tabulka č. 24.....	63
Tabulka č. 25.....	63
Tabulka č. 26.....	64
Tabulka č. 27.....	64
Tabulka č. 28.....	64
Tabulka č. 29.....	64
Tabulka č. 30.....	64
Tabulka č. 31.....	64
Tabulka č. 32.....	66
Tabulka č. 33.....	66
Tabulka č. 34.....	66
Tabulka č. 35.....	66
Tabulka č. 36.....	66
Tabulka č. 37.....	66
Tabulka č. 38.....	67
Tabulka č. 39.....	67
Tabulka č. 40.....	67

Tabulka č. 41	67
Tabulka č. 42	67
Tabulka č. 43	67
Tabulka č. 44	68
Tabulka č. 45	68
Tabulka č. 46	68
Tabulka č. 47	68
Tabulka č. 48	68
Tabulka č. 49	68
Tabulka č. 50	69
Tabulka č. 51	69
Tabulka č. 52	69
Tabulka č. 53	69
Tabulka č. 54	69
Tabulka č. 55	69

Úvod

Těhotenství, porod a šestinedělí jsou v životě ženy i rodiny důležitá, ale zároveň velice křehká období. Mění se postavení ženy v rodině i ve společnosti, obzvláště pokud se jedná o její první dítě. Žena přijímá novou roli matky a adaptuje se na ni. Tradice a rituály mají významnou roli právě v tomto procesu adaptace a přechodu ze svobodného života do mateřství.

Pověry jsou často pozůstatky různých náboženství, která byla na daném území rozšířena. Tyto pověry se poté přenášejí ústně z generace na generaci a zjistit jejich původ se tak stává stále obtížnější. Některé pověry mají racionální jádro, jiné jsou jen pozůstatkem starých zvyklostí. Většina pověr má ochranný účel, některé vyžadují i používání amuletů nebo jiných předmětů a vykonávání různých úkonů. Účelem pověr může být ochrana zdraví, zajištění šťastného života, nebo odvolání zlých sil. Některé pověry však žádný účel nemají nebo se v průběhu času z pověry vytratil.

Rituály mají velký význam při mezních životních situacích, přechodových obdobích a změnách obecně. Pomáhají lépe se na změny adaptovat, přijmout nové role nebo se vyrovnat se zármutkem. Podle situace, ke které se rituál vztahuje, je můžeme dělit na odlučovací, slučovací a pomezí. V širším slova smyslu jsou rituály součástí každodenního života, i když tyto opakující se činnosti nemusíme jako rituály vnímat.

V minulosti se těhotné ženy spoléhaly na podporu a péči hlavně od své rodiny a porodní báby. Péče o těhotnou tak byla velice osobní a porodní báby byly často nositelkami pověr, tradic a rituálů, které se k těhotenství, porodu a šestinedělí vázaly. Role porodní báby ale nespočívala jen v péči o těhotnou ženu, pomoci při porodu a péči o nedělku a novorozence. Porodní bába byla také úřední osobou, vyplňovala rodné listy, účastnila se křtu a byla váženou osobou v celé společnosti.

Dnes se těhotné ženy svěrují do péče zdravotníků, kteří pracují podle nejnovějších ověřených postupů a mají moderní vybavení. Mnohdy v tomto systému péče ale chybí právě individuální a osobní přístup a kontinuita péče.

1. Teoretická část

1.1. Pověry, mýty a rituály ve společnosti

1.1.1. Pověry

Slovo pověra vychází ze slova víra (staroslověnsky věra/viera), tedy věřit něčemu, věřit v něco. Předponu „po-“ můžeme vyložit jako něco mylného, iracionálního nebo neodůvodněného. Pověra je v tomto případě mylná nebo zcestná víra. Význam ale můžeme pochopit i jako něco, co stojí mimo víru (u nás tedy vše kromě křesťanství). Latinské označení pro pověru je „superstitio“. Toto podstatné jméno je odvozeno od slovesa „superstare“, které můžeme přeložit jako stát nad něčím nebo něco přesahovat. Výraz „superstitio“ můžeme chápat jako pozastavení a užasnutí nad něčím neočekávaným, nadpřirozeným.^{1,2}

Pověra může být chápána jako víra v něco nadpřirozeného, nepodloženého vědou. Pověrami si lidé vykládali zdánlivě nevysvětlitelné jevy v jejich běžném životě a předávali si je především ústně z generace na generaci. Proto bývají pověry vázány na konkrétní geografické oblasti a kultury. Některé pověry mají ochranný účel, jiné mají přinášet štěstí nebo smůlu. Řada pověr však nemá žádný zjevný cíl a jsou jen zvyklostmi, které možná dříve nějaký očekávaný výsledek měly, ale ten už je těžko dohledatelný. Některé pověry a tradice jsou pozůstatky nebo přežitky nějakého staršího náboženství, které bylo v historii v určité zeměpisné oblasti rozšířeno. V širším smyslu je i náboženství pověrou a pro vyznavače určitého náboženství je pověrou i jakékoli náboženství jiné.¹

1.1.2. Mýty

Mýtus, z řeckého „mythos“ znamená báje. V přeneseném významu je možno mýtus chápat jako nepravdivé přesvědčení nebo mylnou informaci.²

1.1.3. Rituály

Rituál pochází z latinského „ritualis“ – obřadní. Rituál je opakující se postup nějakého úkonu, který má svá jasná pravidla a udržuje se stále stejný po mnoho generací. Rituály jsou náboženské i světské obřady a objevují se jak v každodenním životě, tak při významných událostech. Jak se společnost mění a vyvíjí, některé rituály zanikají a jiné se stanou pouze formou bez obsahu. Francouzský antropolog a etnolog Arnold Van Gennep vyslovil tzv. teorii přechodových rituálů. Podle něj člověka provází rituály při každé změně, vývoji nebo přechodové fázi v jeho životě. Rituály dělí na odlučovací (například při úmrtí blízké osoby), slučovací nebo také přijímací (svatba nebo narození potomka) a pomezí (například těhotenství, které je mezistadiem svobodného života a mateřství). Nelze od sebe vždy zcela oddělit pověry, mýty a rituály, protože se navzájem velmi prolínají a jeden jev často souvisí s druhým.^{3,7,21}

Rituály bývají součástí krizových nebo mezních situací. Tam, kde se člověk ocitá v náročné životní situaci nebo se musí adaptovat na novou roli, rituály mu pomáhají změnu lépe přijmout a rychleji se přizpůsobit nově nastalé situaci.⁷

1.1.4. Role porodní báby v historii

Ženám při porodu odjakživa pomáhaly starší zkušené ženy, které už samy měly děti. Kvůli pověrčivosti měl být porod skryt před zraky mužů. U porodu se často scházelo mnoho žen, ať už to byly členky rodiny, přítelkyně nebo sousedky. Každá z těchto žen měla u porodu svou roli.¹³

Řemeslo porodní báby je jedno z nejstarších povolání a v různých částech světa existovalo pro porodní pomocníci mnoho pojmenování. Tato pojmenování často vycházela z vlastností, které měla porodní bába mít, nebo z činností, které při porodu vykonávala. Anglický název „midwife“ znamená „s ženami“ nebo také „spolu-žena“, což vyjadřuje podporující roli, kterou porodní bába pro rodící ženu zastává. V Dánsku říkají porodní bábě „jordmor“, tedy „matka-země“. Tento název vyjadřuje, že porodními asistentkami byly ženy, které už samy byly matkami. Ve Francii se porodní bábě říká „sage-femme“ neboli „moudrá žena“, což poukazuje na zkušenosti, které musela bába mít, aby mohla při porodech pomáhat. V Babylónu se porodní pomocnice nazývala „ventrière“ neboli „znalkyně vnitřku“. Hippokrates označoval porodní báby výrazem „omphalotom“. Spojení vzniklo ze slov „omphalos“ – „pupek“ a „tome“ – „řezat, přerušit“. U nás se porodním bábám říkalo také „báby položné“ či „báby pupkořezné“, podobně jako Hippokratovo „omphalotom“.5,14

V historii porodní báby zastávaly ve společnosti mnoho rolí. Staraly se kontinuálně o těhotnou ženu, vedly porody a pečovaly o šestinedělku i novorozence. Tím ale jejich povinnosti nekončily. Porodní bába byla také úřední osobou. Vyplňovala rodné a úmrtní listy, účastnila se křtů a pohřbů. Porodní báby také udržovaly a předávaly zvyky, pověry a rituály, které měly matce zajistit snadné těhotenství a porod a dítěti zdraví a štěstí do života. Porodní bába byla důležitou osobností pro celou komunitu.¹³

V období feudalismu se v Evropě na porodní báby pohlíželo jako na divé ženy, které používají magii a pověrečné rituály a paktují se s d'áblem. Zapříčinil to hlavně rozmach křesťanství, kdy církve odsuzovala jakékoliv nekřesťanské praktiky a porodní báby považovala za čarodějnice. Báby se tak dostaly na okraj společnosti. V knize Kladio na čarodějnice (1486) je uvedeno, že nikdo neškodí katolické víře víc než porodní báby. Zvrat u nás nastal až v období osvícenství za vlády Marie Terezie, kdy se porodnictví stalo oborem na lékařské fakultě a porodní báby se začaly vzdělávat a skládat zkoušky, což je opravňovalo k vykonávání řemesla.¹³

1.2. Období těhotenství, porodu a šestinedělí

1.2.1. Těhotenství

Těhotenství vždy bylo a je velmi významným obdobím v životě ženy i celé rodiny a bylo odedávna vnímáno jako posvátný stav. Během čtyřiceti týdnů, kdy se v děloze ze zárodku vyvine donošené novorozeně, prochází žena mnoha fyzickými i duševními změnami a mění se i její postavení ve společnosti, zvláště pokud čeká své první dítě. Celé těhotenství je pro ženu transformující a přechodové období, kdy se připravuje na novou roli matky a opouští svou roli dítěte a svobodné ženy.

Těhotná žena by měla více než kdy jindy dbát o své zdraví, protože její zdraví a celkový fyzický i psychický stav ovlivňuje současné i budoucí zdraví jejího dítěte. I proto existuje mnoho zvyklostí, tradic a pověr souvisejících s těhotenstvím. Mnoho z nich má za úkol zachovat pevné zdraví matky, a tím i jejího dítěte, a uchránit je před potenciálním nebezpečím každodenního života.

Těhotná žena měla v minulosti ve společnosti určitá privilegia a byla ochraňována, protože těhotenství je také spojeno se zdravotními riziky a bylo považováno za stav ohrožení. V některých kulturách byly těhotné ženy vyloučeny z běžné společnosti a až do porodu žily s ostatními těhotnými ženami odděleně ve zvláštních domech nebo chýších.

V lidové kultuře bylo těhotenství často tabuizováno nebo zlehčováno a nazývalo se nejrůznějšími jmény, jako například: bude chovat, chodí s outěžkem, nosí dítě pod srdcem, je v okolnostech, je v jiném nebo požehnaném stavu, je obtěžkaná, je zabóděná, chodí s velkým nebo hrubým životem. Některé výrazy pro těhotenství byly spíše pejorativní, například: je zbóchnutá, našpuntovaná, zkrachovaná, naditá, jsou jí plné sukně.^{7,13}

1.2.2. Porod

Narození dítěte je velice šťastným okamžikem v životě ženy, samotný porod je ale velmi náročnou životní zkušeností. Tělo ženy se na porod připravuje několik týdnů před začátkem prvních porodních kontrakcí. Během první doby porodní se za pomoci stahů hladké svaloviny dělohy postupně otevírají porodní cesty, ve druhé porodní době je součinností děložních kontrakcí a břišního lisu rodičky dítě posouváno porodním kanálem směrem ven. Během toho dítě vykoná sérii pohybů a rotací, aby mohlo porodními cestami projít ven a setkat se tak se svou matkou. Ve třetí porodní době je vypuzena také placenta a děloha se stáhne, aby se zamezilo krvácení. Čtvrté porodní době se říká také zlatá hodinka, je to první kontakt matky s dítětem, kdy se na sebe oba adaptují a utvářejí základ svého budoucího vztahu. Porod je však také spojen s mnoha riziky a v historii byl mnohdy ještě více než dnes považován za stav ohrožení. Lidová tradice považovala porod za něco záhadného a tajemného. Proto se s ním pojilo mnoho pověrečných rituálů, které měly zajistit bezpečí rodičky i dítěte a hladký průběh porodu.^{7,18}

Ještě v první polovině dvacátého století rodily ženy většinou doma za přítomnosti své rodiny a porodní báby. Jejich funkce ale postupně začali přebírat lékaři, porodní asistentky a zdravotní sestry. Ve zdravotnických zařízeních dříve rodily hlavně ženy s komplikovaným těhotenstvím a porodem, dnes u nás přivádí své děti na svět v porodnici většina žen. Zároveň mají dnes těhotné ženy přístup k obrovskému množství informací. Ať už se jedná o brožurky, odborné publikace, předporodní kurzy nebo internetové zdroje, stále častěji přichází ženy k porodu informované a připravené za sebe rozhodovat.¹³

1.2.3. Šestinedělí

Šestinedělí je velmi důležité období pro novopečenou matku. Je to čas odpočinku a nabírání sil po proběhlém těhotenství a porodu. Děloha se zavíná, odchází očištění a tělo ženy se vrací téměř do stejného stavu, jako než otěhotněla. Je to také prostor pro adaptaci na novou mateřskou roli, sladění potřeb ženy s potřebami dítěte, rozběhnutí laktace a utváření pouta mezi matkou a jejím dítětem.¹³

Stejně jako těhotenství a porod, i šestinedělí je spojeno s riziky. V minulosti ženy často umíraly na takzvanou „horečku omladnic“ čili puerperální sepsi. V některých kulturách byla šestinedělka považována za nečistou a byla až do konce šestinedělí vyloučena ze společnosti. U nás žena trávila poporodní období za koutní plachtou. Byla tak pořád součástí rodiny, ale byla oddělena od běžného dění v domácnosti. Mohla tak odpočívat a soustředit se na péči o své dítě.^{13,18}

1.3. Pověry, mýty a rituály z historie

1.3.1. Pověry o těhotenství

V období antiky bylo porodnictví pověrami opřeno. Ve starověkém Římě se například věřilo, že pokud se dítě narodí ve vaku blan, bude mít v životě štěstí. Vaku blan proto říkali „caput galeatum“ – čepce štěstěny. Při nedostatečných porodních bolestech přikládaly porodní báby rodícím ženám na břicho různé předměty, o kterých se věřilo, že bolesti přivolají a zesílí. Mezi tyto předměty patřilo například oko nebo jazyk chameleona, hadí zub nebo prášek z oslího kopyta. Věřilo se, že žena může pohlaví dítěte ovlivnit tím, jestli se v těhotenství bude věnovat spíše mužským, nebo ženským činnostem. Za porodu se ženám doporučovalo jíst husí vejce a na hlavu si dát věnec z mrkve posypaný holubím trusem. Některé pověry a zvyky v minulosti ženám velmi znesnadňovaly začátek mateřství. V mnoha zemích byla například rozšířena tradice, že se muž nechal v době porodu své ženy a po celé šestinedělí opečovávat a ošetřovat rodinou místo novopečené matky. Věřilo se také, že pokud byla žena svému muži nevěrná a nepřiznala se k tomu, zemře během porodu.⁵

Po staletí se také věřilo na tzv. zhlédnutí (imagination). Podle názoru i mnohých odborníků mohl pohled těhotné ženy na nehezké věci, například na ošklivé zvíře nebo zmrzačeného člověka, způsobit porod zrůdy. Naopak pokud se žena dlouho dívala na krásné dítě, její dítě se narodilo rovněž krásné. Český renesanční lékař Jan Marcus Marci (1595–1697) vyslovil teorii, že obraz se ze zadní části mozku promítá do dělohy a ovlivňuje plod. Podle něj potom žena, která viděla, jak byla vojákovi uťata ruka, porodila bezruké dítě. Porodní báby také předpovídaly budoucnost podle falešných uzlů na pupečníku. Pokud byl první uzel červený, ženě se brzy narodí chlapec, pokud byl bílý, předpovídalo se narození děvčete.⁴

Až do počátku 18. století byli u porodů zejména bohatých a mocných žen často přítomni astrologové. Ti potom podle času narození dítěte předpovídali jeho budoucnost. Astrologové byli toho času velice oblíbení, což dokazují i ilustrace porodu, u kterých byl astrolog vyobrazen. V 18. století, v době osvícenství, se začalo proti pověrám bojovat. Nebylo to jednoduché, hlavně kvůli náboženským myšlenkám.⁴

MUDr. Cyril Gála vydal v roce 1940 sbírku lidových pověr a pranostik o ženách ve spojitosti s mateřstvím s cílem:

„Aby dnešní pokroková žena věděla, čemu se ochotně v dřívějších dobách nevědomá matka podrobovala, aby její dítě podle lidové tradice bylo zdravé a jeho osud šťastný, a také, aby lid od pověr upustil a neztěžoval tak skutečně odbornou práci a pomoc, kterou mu zdravotní personál, to jest lékaři a porodní asistentky, poskytují.“^{6(p3)}

Součástí sbírky bylo mnoho pověr a rad mířených těhotným ženám. Věřilo se například, že těhotná nesmí podlézat šňůru na prádlo, jinak by dítě mohlo mít kolem krku omotanou pupeční šňůru. Mateřská znaménka byla vysvětlována tím, že se žena během těhotenství něčeho lekla a sáhla si na to místo na těle, kde má její dítě znaménko. Příčinou ohňových skvrn (naevus flammeus, oheň) bylo podle pověr to, že se těhotná podívala do ohně. Aby žena neměla přirostlou placentu, měla často vytírat podlahu a nesměla nosit horké hrnce v blízkosti břicha. Žena také v těhotenství neměla jíst příliš chleba, jinak by dítě mohlo mít velkou hlavu. Věřilo se také, že pokud má žena na něco chuť a nedostane to, bude mít dítě znaménko ve tvaru toho předmětu. Mnoho pověr se týkalo i předpovídání pohlaví dítěte. Pokud žena čeká děvčátko, má na obličeji pigmentové skvrny, protože holčička matce ubírá krásu. Pokud ženu v těhotenství bolí zuby, předpovídá to také narození děvčátka. Když má žena špičaté břicho, bude mít dceru – dívky se pyšní. Stejně tak pokud žena cítí hodně pohybů, značí to narození dcery. Pokud žena čeká syna, nemá žádné pigmentové skvrny a v těhotenství zkrásní. Má hezky kulaté břicho a cítí méně pohybů, protože chlapci nejsou tolik aktivní. Pokud ženu v těhotenství pálí záha a pokud je plod v pravém postavení, bude to chlapec. Pohlaví dítěte se podle pověr dalo předpovědět také pomocí prstenu, který se přivázal na nitku. Žena prsten držela nad stolem a čekala, až se začne hýbat. Pokud se prsten kýval se strany na stranu, předpovídalo to chlapce, pokud se otáčel, značilo to narození dívky.⁶

V některých vesnicích v Čechách i na Moravě se říká, že se těhotná žena za bouřky nesmí dívat do blesků, jinak bude její dítě mít na těle červené skvrny. Podle pověr by těhotná neměla jíst ani mnoho červeného ovoce, aby její dítě nemělo červené tváře. Tato pověra je založena na podobnosti.²²

1.3.2. Pověry o porodu

Cyril Gála ve své knize České lidové pověry a pranostiky o ženách a z porodnictví sepsal také pověry o porodu. Dozvídáme se tam například, že pokud se ženě při porodu podvážou palce, nevykrvácí. Pokud chce mít rychlý a snadný porod, měla by pít svěcenou vodu, a pokud porod trvá dlouho, měla by vypít vodu, ve které se vařilo vejce natvrdo s rozdrcenými skořápkami. Porod by mělo také urychlit, když na návštěvu za rodičkou přijde sousedka. Mezi ženami se také tradovalo, že porod probíhá snadněji, vymaže-li se pochva sádlem nebo omastkem. Svobodná matka by měla mít při porodu na krku zavěšený sáček s kuchyňskou solí. Pokud byl porod těžký a pomalý, odemykaly ženy všechny zámky ve svém obydlí a rozvazovaly všechny uzly. Věřilo se, že se tím uvolní cesta pro dítě. Další pověra praví, že rodička nesmí v průběhu porodu usnout, jinak by její dítě mohlo zemřít. Pokud byl porod velmi dlouhý, předpovídalo to, že se narodí děvčátko.⁶

Mezi další úkony, které měly zajistit lehký porod a ochránit zdraví matky a dítěte, patřilo například pokládání ostrých předmětů pod postel rodičky, rozplétání vlasů anebo uvazování opasků nebo stuh kolem těla.¹³

1.3.3. Pověry o šestinedělí

Protože šestinedělka byla v lidové tradici považována na nečistou, týkalo se jí mnoho zákazů a příkazů, které ji více či méně vyřazovaly ze společnosti a někdy i z rodinného života.²⁴

Cyril Gála posbíral a sepsal také spoustu pověr o šestinedělí, kterým se na našem území ještě začátkem dvacátého století věřilo. Jednalo se většinou o různá omezení šestinedělek nebo o doporučení, co dělat pro zdraví své a svého dítěte.

Podle některých pověr nesměla nedělka vycházet z domu po západu slunce, aby ji neofoukla divoženka, jinde zase nesměla své obydlí do konce šestinedělí opustit vůbec. Nedělka také nesměla chodit pro vodu do studny, aby na ni nepřišla můra nebo aby studna nevyschla. Šestinedělka nesměla chodit na půdu ani do sklepa, aby ji nevzal čert, a nesměla chodit ani do hospody. Zato ale měla pít kořalku, aby byla zdravá a měla krásné dítě. Pro šestinedělku se nedoporučovalo vařit z mouky, aby její dítě nemělo vyrážku. V některých oblastech se také věřilo, že pokud nedělka vyjde z domu, přivolá špatné počasí, a pokud půjde na louku, bude bouřka. Jinde zase nedělka ven alespoň před západem slunce mohla, ale až po návštěvě kostela. To mělo zajistit, že divoženky ženě nevymění dítě. Žena měla po porodu co nejdříve jít do kostela, aby neonemocněla ona ani její dítě. Jinde zase nedělka nesměla chodit s dítětem ven, aby nebylo toulavé.

Nedělkám se také doporučovalo spát s punčochami a šátkem na hlavě, aby neměly těžké sny. Nedělka nesměla navštěvovat jinou nedělku, jinak by jedna z nich mohla zemřít, a pokud k nedělce přišel někdo na návštěvu, musel si sednout, aby nevynesl dítěti spaní.^{6,15}

Zvláštní pozornost se také věnovala obydlí nedělky. Ať už se jednalo o kouty a koutní plachty (odtud pochází starý výraz pro šestinedělku – koutnice) nebo o různá doporučení. Šestinedělce se například nemělo měnit ani větrat ložní prádlo a v domě se v poporodním období nesmělo malovat. V pokoji nedělky se také nemělo příliš větrat, aby ji neofouklo.⁶

V Bulharsku žena týden po porodu měla nosit šaty, ve kterých rodila, a po čtyřicet dní od porodu nesměla opustit dům ani mít pohlavní styk s manželem. Ve většině kultur žena získala s narozením dítěte lepší společenské postavení. Na Filipínách se dokonce dívka mohla vdát až tehdy, když už měla dítě. Bylo tím totiž prokázáno, že není neplodná.⁷

Mnoho pověr se týkalo také plodového lůžka a pupeční šňůry. Na Slovensku měla porodní asistentka zakopat placentu pod zelený strom, aby byla matka zdravá a brzy se jí narodilo další dítě. U nás se placenta zakopávala pod jabloň, která nese červená jablka, aby bylo dítě zdravé. Na Moravě se placentou potíraly novorozeněti mateřská znaménka, aby zbělela. Placenta i pupeční šňůra se mohly také usušit a rozdrtit a prášek z nich byl používán k mnoha účelům. Věřilo se, že usušené lůžko je lékem proti padoucnici (starý výraz pro epilepsii) a prášek ze sušené pupeční šňůry mohla mladá dívka dát chlapci, aby si ji oblíbil, nebo ho dávala svobodná matka otci svého dítěte, aby si ji vzal a měl je oba rád. Pokud byla pupeční šňůra dlouhá, věřilo se, že dítě bude mít v životě štěstí. Po narození se měla pupeční šňůra zavázat a uschovat až do doby, kdy mělo dítě nastoupit do školy. Potom se mu dala rozvázat, aby se dobře učilo.^{1,16}

1.3.4. Mýty o těhotenství

Porodnictví bylo historicky plné mýtů, které často vycházely z úst neškolených porodních bab, ale i lékařů, kteří doporučovali ženám různé pochybné způsoby léčby jejich obtíží. Již středověké prameny se zabývaly nejrůznějšími problémy, které mohly komplikovat těhotenství a porod, a radily ženám, jak si při svých potížích pomoci. Například:

„Která se žena břichatá urazí a bojí se, aby plodu nepotrčila, ta jez koření vlašského kopru nebo šimě koprové a nebudeť jí nic, která žena nemuož mrtvého dítěte poroditi, vezmi černohlávek a rmen, jednoho jako druhého vař to v vlaském víně, píž to zatepla. A nemá-it vlaského, ale v zemském, a lněné símě i koření lněné k tomu přičiň. Dobréť jest. Kterou ženu trápí bolesti po porodu, vař šalvěj s bukvicí a dávej nemocné ženě píti. Toť jest prospěšná.“^{4(p27)}

Antičtí lékaři ženám doporučovali pro usnadnění porodu a snížení rizika potratu omezit příjem soli a vyhýbat se studené vodě. Naopak se těhotným ženám doporučovalo jíst kapustu, šneky a třemdavu.⁵

Ještě v 17. století se v některých kulturách věřilo, že žena může otěhotnět, aniž by měla pohlavní styk s mužem. Soud ve francouzském Grenoblu vyšetřoval v roce 1637 případ ženy, která žila 4 roky bez manžela, který byl v Německu. Žena uvedla, že nebyla s žádným jiným mužem, a přesto otěhotněla. Uvedla, že měla sen, ve kterém byla se svým manželem a měla stejné pocity, jako když otěhotněla za mužovy přítomnosti. Soud ženu uznal bezúhonnou a dítě se pokládalo za potomka jejího manžela.⁴

Jane Sharp, porodní asistentka z Anglie, která v praxi působila v 17. století, vydala v roce 1671 knihu *The midwives book. Or the whole art of midwifry discovered*. Byla to sbírka všech znalostí, které za dobu své praxe získala. V knize mimo jiné popisuje, jak rozeznat, zda žena čeká chlapce či děvčátko.

Pokud žena čeká chlapce, je krásnější a má zdravější barvu, tvář má čistou, beze skvrn nebo změny barvy. Její pravé prso je o něco větší než levé, je tvrdší a kulatější a bradavka je jasněji červená, protože chlapci v děloze leží vždy na pravé straně. Z toho samého důvodu má žena na pravé straně břicho větší a kulatější a také poprvé ucítí pohyby dítěte na pravé straně. Dále je žena čekající chlapce veselejší a spokojenější, je v dobrém zdravotním stavu, nemá žádné bolesti. Pokud jsou tyto znaky více patrné na levé straně, předpovídá to narození děvčátka. Pokud žena při vstávání z lůžka nebo ze židle nejprve pohne pravou nohou a je připravenější opřít se o pravou ruku, značí to také chlapce. Jane Sharp také prováděla pokus s mlezivem. Několik kapek se mělo kápnout do misky s vodou. Pokud mlezivo plavalo na povrchu, značilo to narození chlapce, pokud se potápělo jako kulaté kapky, měla se narodit dívka.

Popisuje také různé způsoby, jak zjistit, zda je žena těhotná: Když se mužské semeno dostane do lůna a dojde k početí, žena cítí, že se její lůno zavře a každou částí jejího těla prochází chvění nebo třesení, protože se veškeré teplo vtahuje a shromažďuje dovnitř, aby udrželo zárodek v teple, a tak nechává vnější části těla a hlavně končetiny chladné a studené. Žena v té době prožívá mimořádné potěšení a mužské semeno z její pochvy nevychází, protože lůno je těsně obejmě a uzavře se tak rychle, jak jen to je možné. Děloha klesá níž, aby uchránila zárodek, a tak břicho vypadá plošší, než bylo předtím. Žena může pociťovat bolest, která se jí šíří po břiše, hlavně kolem pupku a podbřišku. Má žaludek jako na vodě, nemá chuť jíst maso a trápí ji říhání a pálení žáhy. Tolik jí nechutná jídlo, že při každém pohybu vyvrhne vše, co jí leží v žaludku. Má velikou touhu po něčem, co se nehodí k jídlu ani k pití, některé těhotné ženy toužily ukousnout kus hýždí svých manželů. Menstruace nepřichází v obvyklý čas a ňadra ženy se zvětší a zakulatí, jsou tvrdá a bolestivá. Žena nemá žádnou touhu po milování s manželem, chvíli je veselá a náhle smutná bez zjevné příčiny. Její bradavky na koncích vypadají červeněji než obvykle, žíly jejích ňader natečou a ukáží se velmi jasně a také žilky kolem očí budou zřetelnější. Jak děloha tlačí na střevo, je pro ženu bolestivé jít na toaletu, je slabší, než byla, a mění se její barva kůže. Pokud moč těhotné ženy necháte tři dny stát v těsně uzavřené sklenici a pak ji přecedíte přes jemné lněné plátno, najdete v látce živé červy. Jehla položená dvacet čtyři hodin v její moči bude plná červených skvrn, pokud žena těhotná není, bude černá nebo tmavě zbarvená.⁸

1.3.5. Mýty o porodu

Řecký filozof Aristoteles se ve své knize Zoologie zabýval mimo jiné i radami ohledně porodů. Předpovídal například, zda se narodí děvče, nebo chlapec podle toho, jak moc bylo dítě v děloze aktivní, anebo podle délky porodu. Dívky se podle něj hýbaly méně, porod byl delší a porodní bolesti se stupňovaly, zatímco při porodu chlapce byly kontrakce velice intenzivní už od začátku porodu. Věřil také, že nepravé porodní bolesti způsobuje dítě, které nadměrně otáčí hlavou, a že pokud žena před porodem jí hodně slaná jídla, dítě se narodí bez nehtů. Pokrytí těla novorozence mázkem vysvětloval tím, že žena po osmém měsíci těhotenství měla pohlavní styk se svým manželem.¹²

1.3.6. Mýty o šestinedělí

Velmi rozšířené byly mýty o správné stravě ženy v šestinedělí a při kojení. Ve starověkém Řecku se hojně doporučovalo ženám po porodu pít víno, u nás to byla hlavně kořalka. Hippokrates ženám radil jíst hodně zelí a pórku a pít šťávu z povařených listů tolice. Naopak vyhýbat se podle něj ženy měly kyselým a slaným pokrmům a syrové zelenině.

Hippokrates ve svém spise Ženské nemoci radí, jak pomoci ženám, které mají po porodu málo mateřského mléka. Doporučuje například pít nalačno kořen bramboríku v bílém víně, plod i kořen fenyklu společně s ječmenem rozpuštěným v másle, utřený pórek rozpuštěný ve vodě nebo víno s šalvějí, jalovcem nebo řeřichou. Jako další doporučoval pít víno s plodem drmků a šťávu z červené řepy. Dále radí ženám pro podporu tvorby mléka koupele v horké vodě.¹⁷

1.3.7. Rituály v těhotenství

Cílem rituálů v čase těhotenství bylo většinou ochránit matku i dítě před zlými silami a zajistit jim zdraví. Rituály mohly mít mnohé podoby. Mohou to být pověrečné obřady, zvyky, příkazy a zákazy, které ženu vedly k určitému chování v době těhotenství. Některé rituály mají základ v magii a náboženství, jiné mají racionální jádro. V Bulharsku si například těhotná žena nesměla po setmění mýt vlasy, česat se nebo si čistit oděv a v posledním měsíci těhotenství nesměla opustit dům.^{7,13}

S těhotenstvím souvisí také rituály odlučovací, kdy se žena vyloučila a vzdálila od ostatních členů své společnosti, někdy i od své rodiny. Těhotenství bylo totiž považováno za stav odkloněný od normálu. Ať už ve smyslu stavu ohrožení, kdy bylo nutné těhotnou ženu chránit před nebezpečím, nebo o stav posvátný.⁷

1.3.8. Rituály porodní

„V předindustriální Evropě bylo narození výlučnou záležitostí ženské komunity a bylo doprovázeno celou řadou praktických i magických rituálů, které měly usnadnit porod a které vykonávaly ženy-matky z blízkého okolí rodičky. Z účasti na porodu byly vyloučeny jak neprovdané a sexuálně nezkušené dívky, „panny“, tak muži: ti byli výjimečně (spíše až od 16. – 17. století) přivoláni tehdy, když bylo potřeba větší fyzické síly nebo zásahu chirurga.“^{9(p102)}

Ženám při porodu často pomáhaly nejen členky nejbližší rodiny, ale i kamarádky, sousedky a zkušené ženy z celé komunity, které do domácnosti nastávající matky přicházely už na úplném počátku porodu a zastávaly mnoho funkcí. Přinášely teplou vodu, měnily ložní prádlo, obstarávaly jídlo pro rodičku i porodní bábu a připravovaly všechny nezbytné věci k porodu. Pomáhaly porodní bábě podpírat a přidržovat ženu při porodu a modlily se za zdraví ženy i dítěte. Nedílnou součástí narození dítěte byla opět řada tradic a rituálů. Aby se dítěti usnadnila cesta na svět, musely se v celém domě rozvázat všechny uzly, otevřít všechny dveře, okna, truhlice a skříně. To vše mělo od matky a dítěte odvrátit zlo. Po porodu a po dobu šestinedělí potom všechny blízké ženy pečovaly o novopečenou matku i novorozence.⁹

Významným rituálem během porodu je také přestřížení pupeční šňůry jakožto oddělení dítěte od matky a následné přiložení k prsu a jejich opětovné spojení.⁷

1.3.9. Rituály v šestinedělí

Období šestinedělí bylo odedávna chápáno jako období zranitelnosti. Žena i dítě mohli být ohroženi zlými silami, ale i zdravotními problémy. Nemůžeme opomenout ani transformující účel tohoto období, kdy se z ženy stává matka a adaptuje se na své dítě. Podle lidových představ byla žena v šestinedělí považována za nečistou a byla i s dítětem izolována od veškerého běžného dění v domácnosti i ve společnosti.¹³

Na Moravě bývala nedělka (také koutnice či položnice) šest neděl po porodu v koutě světnice za plachtou zvanou „koutnica“, která se za šňůrky pověsila na hřebíky v trámech. Visela tak kolem postele a nedělka s novorozencem byla oddělena od všeho dění v domě a starala se v koutě jen o své miminko. Koutnice byla bohatě vyšívaná s krajkami a dědila se z matky na dceru. Podle pověr měla ochránit nedělku, aby nepřišly divé ženy a nezaměnily jí dítě a aby byla s dítětem ukryta před zraky zvědavců. Povinností kmotry novorozence a blízkých žen bylo nosit šestinedělce do kouta jídlo. Býval to často slepičí vývar s nudlemi, vařená slepice, vdolečky, boží milosti nebo rohlíky z pekárny.

Kolébka pro dítě se sháněla teprve po šestinedělí. Do té doby spalo dítě v posteli s matkou. Dokud dítě nebylo křtěné, matka se k němu neměla otáčet zády, aby jí ho divé ženy nevyměnily. Šestinedělka také nesměla na pole a nesměla z domu vycházet po západu slunce. Když se slavil u nedělky úvod (konec šestinedělí a uvedení zpátky do běžného života), odřezala se plachta koutnice a dala se neplodné ženě na hlavu, aby se jí podařilo počít dítě. Ženy kojily své děti většinou do roka a po odstavení jim na krk zavěsily měděný nebo stříbrný peníz na důkaz, že dítě již nepotřebuje prs.^{10,11}

Těsně po narození dítěte byly prováděny různé úkony, které měly dítěti zajistit zdraví nebo štěstí v životě. Mezi takové rituály patřilo například první ukázání dítěte otci, první rituální koupel, křest nebo první opuštění domu. Dalšími rituály bylo třeba obdarovávání novorozence, nošení jídla nedělce do kouta, návštěvy nedělky nebo společné hodování.¹³

Velice důležitou událostí v životě celé rodiny byla také první koupel novorozence, která se považovala za očištný rituál. Přítomnost vody byla totiž chápána jako symbol očištění a života. Někde ji prováděla žena sama, někde novorozence poprvé umývala porodní bába. První koupele se často účastnili všichni členové rodiny. Dávali tím najevo, že novorozené dítě přijímají jako nového člena rodiny. Po tomto svátečním obřadu se zvali lidé a děti z celé vesnice na hostinu.²⁵

Jako rituál můžeme chápat i proces kojení, během kterého figuruje hlavně dotek matky a jejího dítěte, ale také pohled do očí nebo mimika. Kojením matka ukazuje, že své dítě přijímá. Kojení také utváří a upevňuje vztah matky a dítěte. V antickém Řecku, Římě nebo i ve Francii bylo běžné najímat kojné, které buď žily s rodinou v jednom domě a pečovaly o děti, nebo si svěřené dítě braly k sobě do domácnosti, a rodiče tak své dítě vídali zřídka. Děti se do svých rodin často vracely až ve čtyřech letech a pro své matky byly jako cizí.^{26,27}

2. Praktická část

2.1. Cíl výzkumu a dílčí cíle

2.1.1. Hlavní cíl

Cílem této práce je zjistit, jaké pověry a mýty kolují v dnešní společnosti mezi ženami v reprodukčním věku, které se pohybují na internetových diskusních fórech a skupinách na sociálních sítích a které žijí na území České republiky, kde si ověřují a získávají informace o těhotenství, porodu a šestinedělí a jestli je pověry a mýty v těhotenství, při porodu a v šestinedělí ovlivnily.

2.1.2. Jako dílčí cíle jsem stanovila:

- Zjistit, jakou roli mají pověry o těhotenství, porodu a šestinedělí v dnešní společnosti.
- Zjistit, které pověry a mýty konkrétně mezi ženami kolují.
- Zjistit, kde se ženy o pověrách dozvídají.
- Zjistit, zda a kde si ženy informace ověřují.
- Zjistit, nakolik se ženy nechávají mýty a pověrami ovlivnit.
- Prozkoumat vliv internetových diskusních fór a skupin na dnešní těhotné ženy.
- Zjistit, jakým způsobem se ženy na diskusních fórech chovají.
- Zjistit rozdíly ve vnímání pověr a mýtů mezi ženami žijícími ve městech a na vesnicích.
- Zjistit rozdíly ve vnímání pověr a mýtů mezi ženami různého věku.
- Zjistit rozdíly ve vnímání pověr a mýtů mezi ženami s různým vzděláním.

2.1.3. Výzkumné otázky

- Jaké mýty a pověry o těhotenství, porodu a šestinedělí kolují mezi ženami?
- Věří ženy těmto mýtům a pověrám?
- Kde si ženy ověřují pravdivost tvrzení a vyhledávají informace ohledně těhotenství, porodu a šestinedělí?
- Dodržují ženy i pověry, které nepovažují za pravdivé?
- Jak se ženy chovají na diskusních fórech a skupinách zaměřených na mateřství?

2.2. Metodika výzkumu

Výzkumnou část této práce jsem se rozhodla provést jako kvantitativní výzkum pomocí elektronického dotazníku, který jsem distribuovala do diskusních skupin zaměřených na mateřství na sociální síti Facebook. Dotazník byl zaměřen na ženy v produktivním věku s dětmi do 3 let žijící na území České republiky, které se pohybují na diskusních fórech a facebookových skupinách zaměřujících se především na témata těhotenství, porodů, šestinedělí a mateřství. Pro elektronický dotazník jsem se rozhodla, protože je to dle mého názoru nejlepší způsob, jak získat co největší počet respondentek.

Sběr dat probíhal od 23. února 2022 do 2. března 2022.

Vlastnímu dotazníku předcházel předvýzkum, který jsem realizovala pomocí ankety v jedné diskusní skupině na sociální síti.

Výsledky kvantitativního výzkumu jsem zpracovávala a analyzovala v programu SPSS. Z tohoto programu jsem vytvářela výstupy v podobě grafů a tabulek.

2.3. Předvýzkum

Jako první krok v rámci předvýzkumu jsem se rozhodla vytvořit anketu na diskusní skupině zaměřené na mateřství na sociální síti. Do ankety jsem zařadila mýty a pověry, které jsem sama slyšela nebo vyhledala právě na diskusních fórech. Účastníci měli také možnost do ankety přidávat další možnosti. Úkolem respondentek bylo označit konkrétní mýty a pověry, které už někdy slyšely a se kterými se setkaly. Pro využití ankety jsem se rozhodla proto, že se jedná o velmi jednoduchou, interaktivní, zábavnou a uživatelům dobře známou formu sběru informací. Cílem tohoto předvýzkumu bylo zjistit, které konkrétní mýty a pověry dnes mezi ženami v reprodukčním věku kolují, a na ty se posléze zaměřit v dotazníkovém šetření.

2.3.1. Výsledky předvýzkumu

Tvzení	Počet odpovědí
Kočárek nesmí být v domě před porodem, mohlo by se stát něco zlého.	1082
Pokud žena před porodem zoškliví, čeká děvčátko, které jí bere krásu.	931
Dítěti se nesmějí do roka stříhat vlasy.	850
Žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce prvního trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout.	730
Pokud v těhotenství pálí žába, bude mít dítě hodně vlasů.	659
Dítě nesmí do roka na hřbitov.	638
Pokud má žena v těhotenství kulaté břicho, čeká holčičku, pokud špičaté, čeká chlapce.	603
Těhotná by neměla zvedat ruce nad hlavu, jinak se dítě zamotá do pupeční šňůry.	486
Pokud žena v těhotenství užívá doplňky stravy a vitamíny, bude mít velké dítě.	461
Nesmí se mýt okna během těhotenství.	378
Pokud žena přenáší, čeká děvčátko, dívky se dlouho strojí.	274
Pokud dítě hodně pláče, má žena slabé mléko.	207
V šestinedělí nemůže žena otěhotnět.	205
Když se žena lekne, může ztratit mléko.	177
Před porodem by neměla být připravená postýlka pro miminko.	122
Těhotná nesmí jít na pohřeb.	115
Když žena zvrací v těhotenství, čeká holčičku.	112
Dítě se do roka nesmí spatřit v zrcadle.	74
Žena v šestinedělí nesmí vycházet z domu.	50
Pokud se dítě narodí v blanách, bude šťastné.	38
Dítě se po porodu nemá měřit, je to jako když se bere míra na rakev.	33

Tabulka č. 1 – Anketa na diskusní skupině

Z tabulky č. 1 vyplývá, že nejvíce respondentek (1082) někdy slyšelo pověru: kočárek nesmí být v domě před porodem, mohlo by se stát něco zlého. Druhé nejčastěji označené tvrzení bylo: pokud žena před porodem zoškliví, čeká děvčátko, které jí bere krásu s celkem 931 odpověďmi. 850 respondentek někdy slyšelo pověru: dítěti se nesmějí do roka stříhat vlasy. 730 respondentek se už někdy setkalo s pověrou: žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce prvního trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout. 659 respondentek označilo, že se někdy setkaly s tvrzením: pokud v těhotenství pálí žáha, bude mít dítě hodně vlasů. 638 respondentek uvedlo, že se již setkalo s pověrou: dítě nesmí do roka na hřbitov. Dalších 603 respondentek ankety odpovědělo, že se setkaly s tvrzením: pokud má žena v těhotenství kulaté břicho, čeká chlapce, pokud špičaté, čeká dívku. 486 respondentek uvedlo, že už někdy slyšely pověru: těhotná by neměla zvedat ruce nad hlavu, jinak se dítě zamotá do pupeční šňůry. 461 respondentek se už někdy setkalo s mýtem: pokud žena v těhotenství užívá doplňky stravy a vitamíny, bude mít velké dítě. 378 respondentek už někdy slyšelo, že těhotná žena nesmí umývat okna. 274 respondentek se už někdy setkalo s tvrzením, že pokud žena přenáší, čeká děvčátko, dívky se dlouho strojí. 207 respondentek uvedlo, že už někde slyšely mýtus: pokud dítě hodně pláče, má žena slabé mléko. 205 respondentek se už někdy setkalo s mýtem: v šestinedělí nemůže žena otěhotnět. 177 respondentek už někdy slyšelo tvrzení, že když se žena lekne, může ztratit mléko. 122 respondentek už někdy slyšelo pověru: před porodem by neměla být připravená postýlka pro miminko. 115 respondentek odpovědělo, že už někdy slyšely pověru: těhotná žena nesmí jít na pohřeb. 112 respondentek se už někdy setkalo s tvrzením: když žena v těhotenství zvrací, čeká holčičku. 74 respondentek už někdy slyšelo pověru: dítě se do roka nesmí spatřit v zrcadle. 50 respondentek už se setkalo s pověrou: žena v šestinedělí nesmí vycházet z domu. 38 respondentek zná pověru: pokud se dítě narodí v blanách, bude šťastné a 33 respondentek uvedlo, že se někdy setkalo s pověrou: dítě se po porodu nemá měřit, je to jako když se bere míra na rakev.

Z výsledků ankety jsem vybrala 8 pověr a 8 mýtů, které respondentky označovaly nejčastěji, a zakomponovala je do dotazníkového šetření, kde se jim budu věnovat konkrétněji.

2.4. Dotazníkové šetření

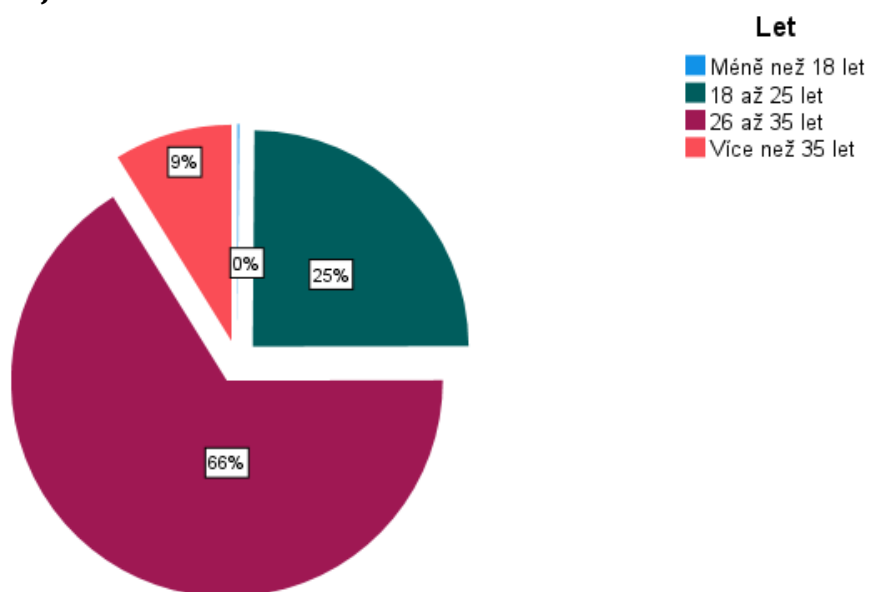
Vzorkem pro výzkum byly ženy v reprodukčním věku s dětmi do 3 let žijící na území České republiky, které se pohybují na diskusních fórech a skupinách zaměřených na mateřství. Dotazník jsem distribuovala celkem do 6 skupin na sociální síti Facebook a na 2 diskusní fóra.

Dotazník je rozdělen do dvou částí. První část obsahuje obecné otázky a zaměřuje se na vztah respondentek k pověrám a mýtům a na jejich chování na diskusních fórech a skupinách. Druhá část se věnuje konkrétním mýtům a pověrám. Tato část dotazníku je inspirovaná dotazníkem z bakalářské práce Zuzany Marcinechové na téma „Mýty a povery o tehotenstve, pôrode a šestonedelí“²⁸, která byla zaměřena na pověry a mýty na Slovensku. Já jsem chtěla podobné šetření provést na území České republiky.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 801 respondentek, po vyřazení nevhodných respondentek zbylo 781 odpovědí.

2.4.1. Charakteristika souboru respondentek

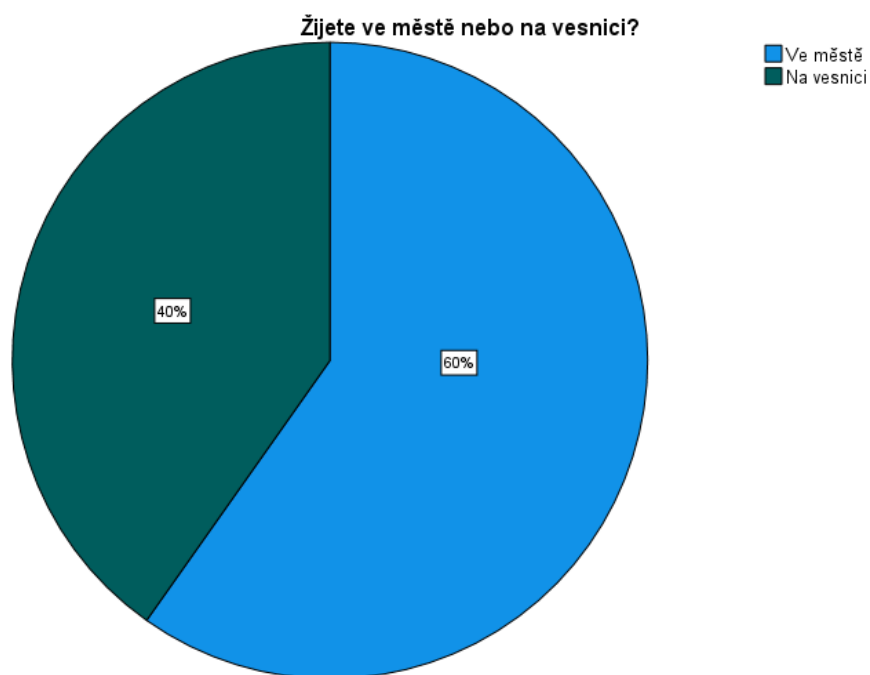
Otázka č. 1: Kolik je Vám let?

Graf č. 1 – Věk respondentek

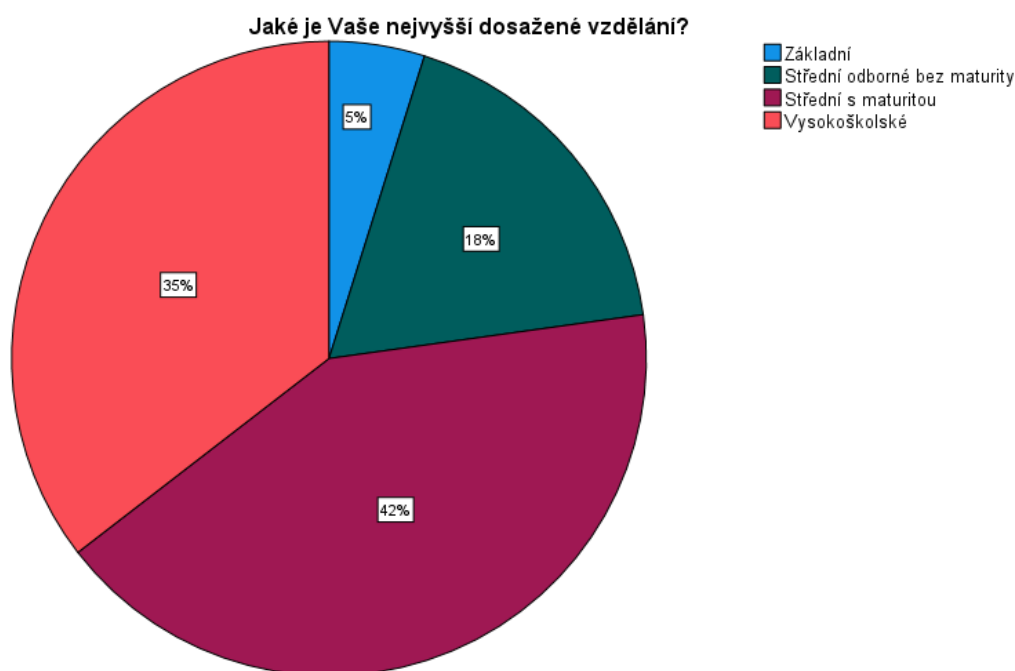
Na grafu č. 1 vidíme, že největší věková skupina respondentek byla 26 až 35 let, která čítala 517 (66 %) respondentek. Druhá nejpočetnější skupina 18 až 25 let měla celkem 194 (25 %) respondentek. 69 (9 %) respondentek bylo starších 35 let a 1 respondentka byla mladší 18 let.

Otázka č. 2: Žijete ve městě nebo na vesnici?

Graf č. 2 – Město X vesnice

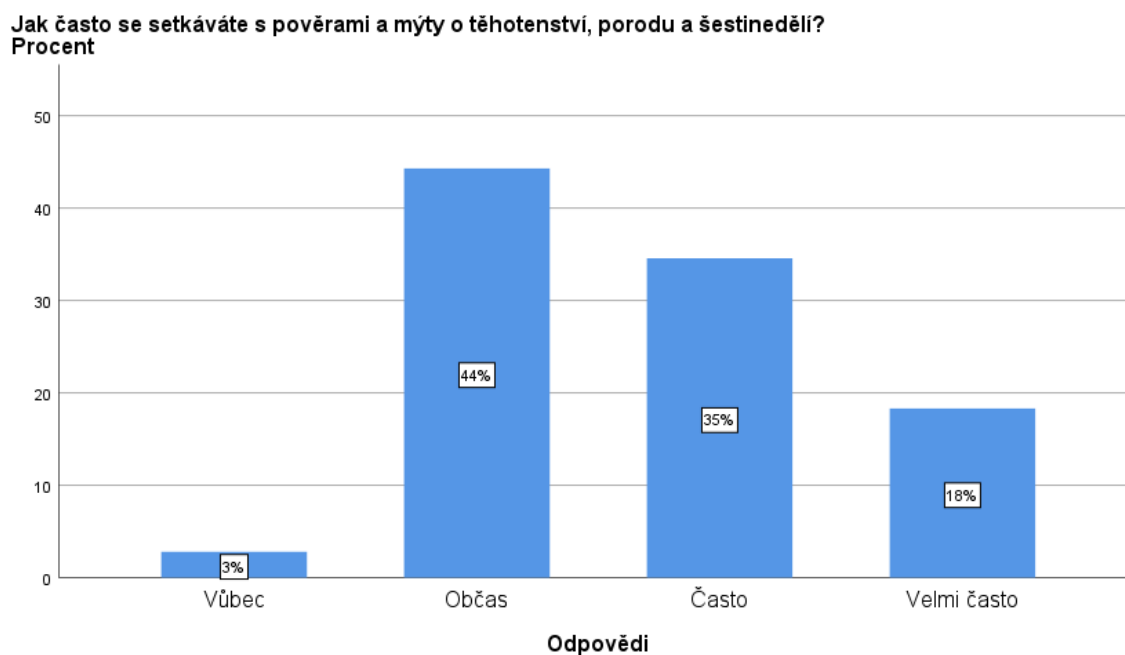
V grafu č. 2 můžeme vidět rozdělení respondentek dle místa bydliště. 467 (60 %) respondentek uvedlo, že žije ve městě. Naopak 314 (40 %) respondentek žije na vesnici.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**Graf č. 3 – Vzdělání respondentek**

Graf č. 3 ukazuje nejvyšší dosažené vzdělání respondentek. Zde můžeme vidět, že nejvíce zastoupenou skupinou jsou lidé se středním vzděláním zakončeným maturitní zkouškou. Tato skupina čítá celkem 326 (42 %) respondentek. Druhá nejpočetnější skupina jsou potom vysokoškolsky vzdělaní lidé. Ta je zastoupena dohromady 277 (35 %) respondentkami. Na třetím místě jsou lidé se středním vzděláním bez maturity. Celkem 140 (18 %) respondentek. A nakonec nejméně zastoupenou skupinou jsou lidé se základním vzděláním. Takto odpovědělo 38 (5 %) respondentek.

2.4.2. Výsledky výzkumu a jejich analýza

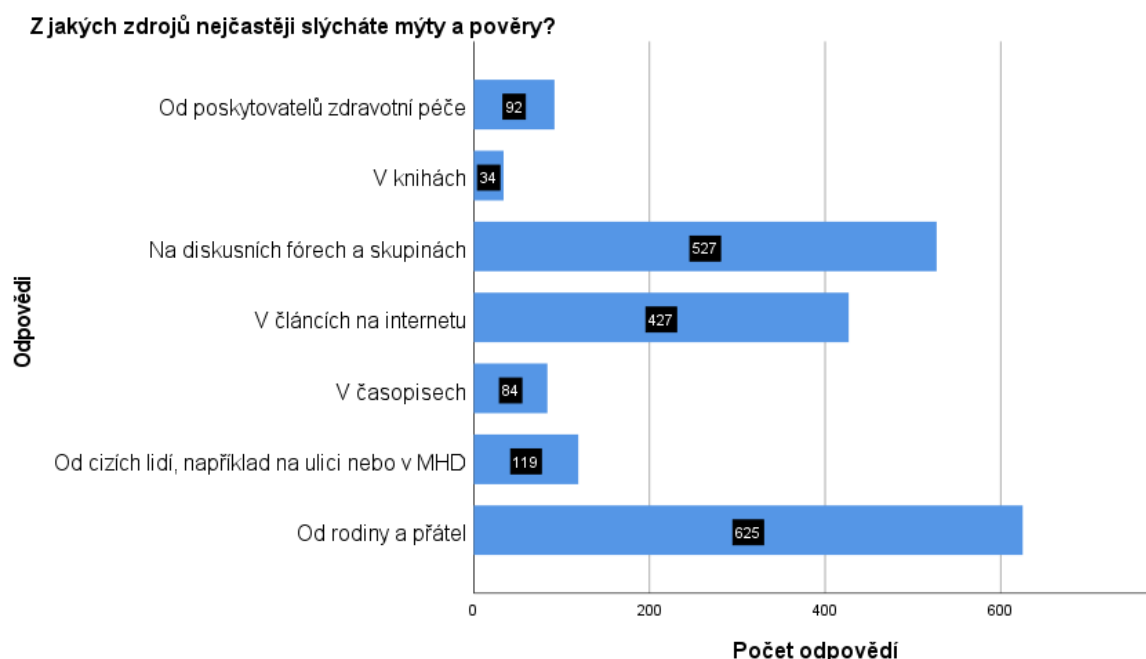
Otázka č. 4: Jak často se setkáváte s pověrami a mýty o těhotenství, porodu a šestinedělí?

Graf č. 4 – Setkávání se s pověrami a mýty

Graf č. 4 ukazuje odpovědi respondentek na otázku, jak často se z jejich pohledu setkávají s pověrami a mýty o těhotenství, porodu a šestinedělí. 143 (18 %) respondentek uvedlo, že se s pověrami a mýty setkávají velmi často. 270 (35 %) respondentek se s pověrami a mýty setkává často. Největší skupina respondentek – 346 (44 %) se s pověrami a mýty setkává občas a nejméně respondentek – 22 (3 %) uvedlo, že se s pověrami a mýty nesetkává vůbec.

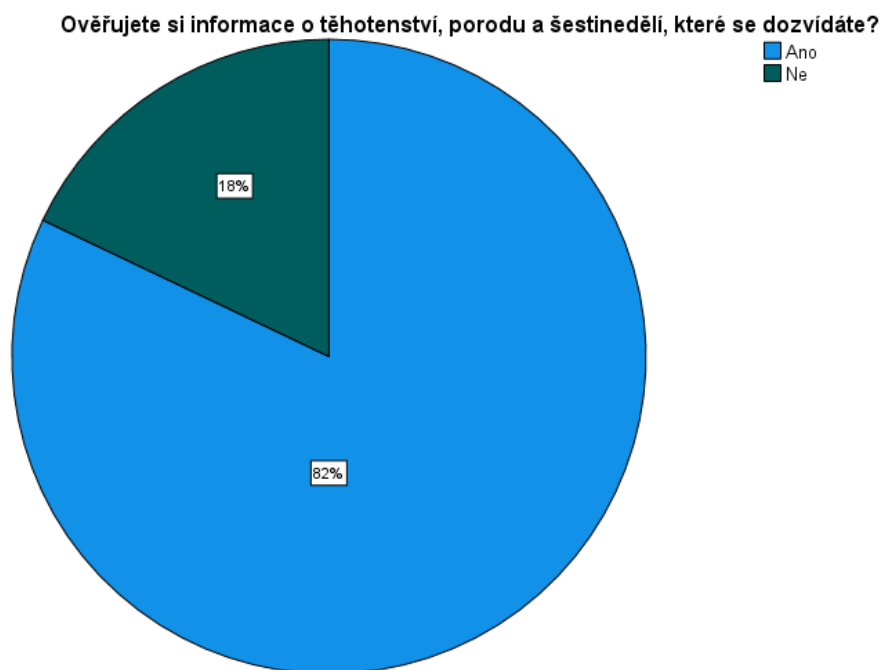
Otázka č. 5: Z jakých zdrojů nejčastěji slýcháte mýty a pověry?

Graf č. 5 – Zdroje mýtů a pověr

Na grafu č. 5 je znázorněno, z jakých zdrojů respondentky nejčastěji slýchají mýty a pověry. Respondentky měly možnost zvolit více než jednu odpověď. Z odpovědí vyplývá, že respondentky nejčastěji slýchají pověry a mýty od své rodiny a přátel. 625 respondentek zvolilo tuto odpověď. Druhou nejpočetnější odpovědí se ukázaly být diskusní fóra a skupiny na internetu. Tuto možnost zvolilo 527 respondentek. 427 respondentek slýchá mýty a pověry v internetových článcích, 119 respondentek od cizích lidí, například na ulici nebo v MHD, 92 od poskytovatelů zdravotní péče a 34 respondentek nachází mýty a pověry v knihách.

Otázka č. 6: Ověřujete si informace o těhotenství, porodu a šestinedělí, které se dozvídáte?

Graf č. 6 – Ověřování informací

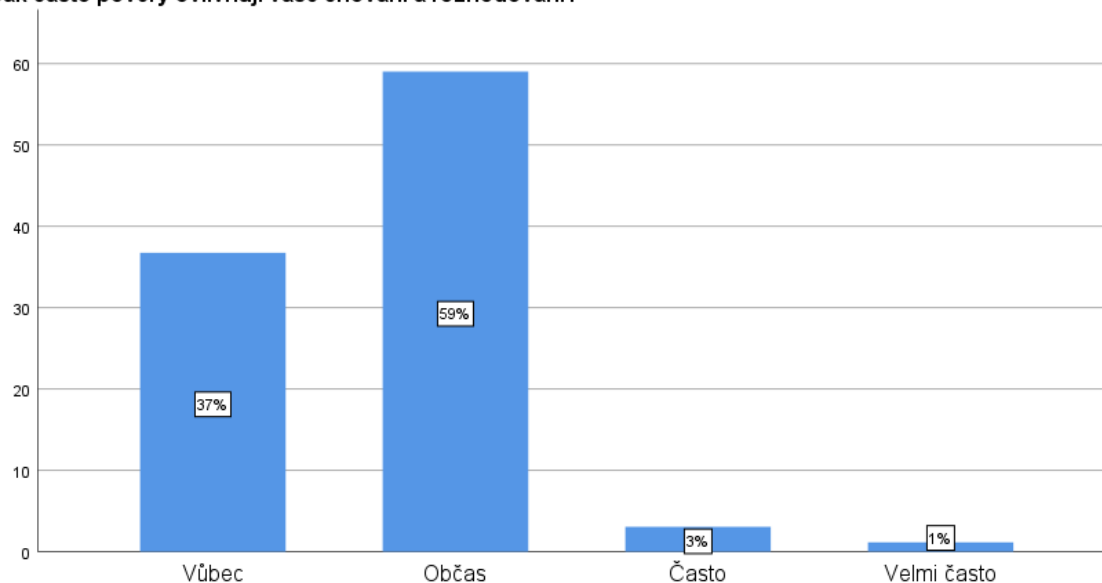
Graf č. 6 znázorňuje, jak respondentky odpovídaly na otázku, zda si ověřují informace o těhotenství, porodu a šestinedělí, které se dozvídají. Podle jejich odpovědí si 82 % (641) respondentek informace ověřuje a zbylých 18 % (140) respondentek si informace neověřuje.

Otázka č. 7: Kde si informace ověřujete?

Odpověď	Počet odpovědí
Internet	357
U lékaře	229
Knihy	130
Rodina, přátelé, známí	87
Odborníci, poradci	51
Odborné články	48
Odborné internetové stránky	42
Diskusní fóra a skupiny	19
Vlastní zkušenost a intuice	9

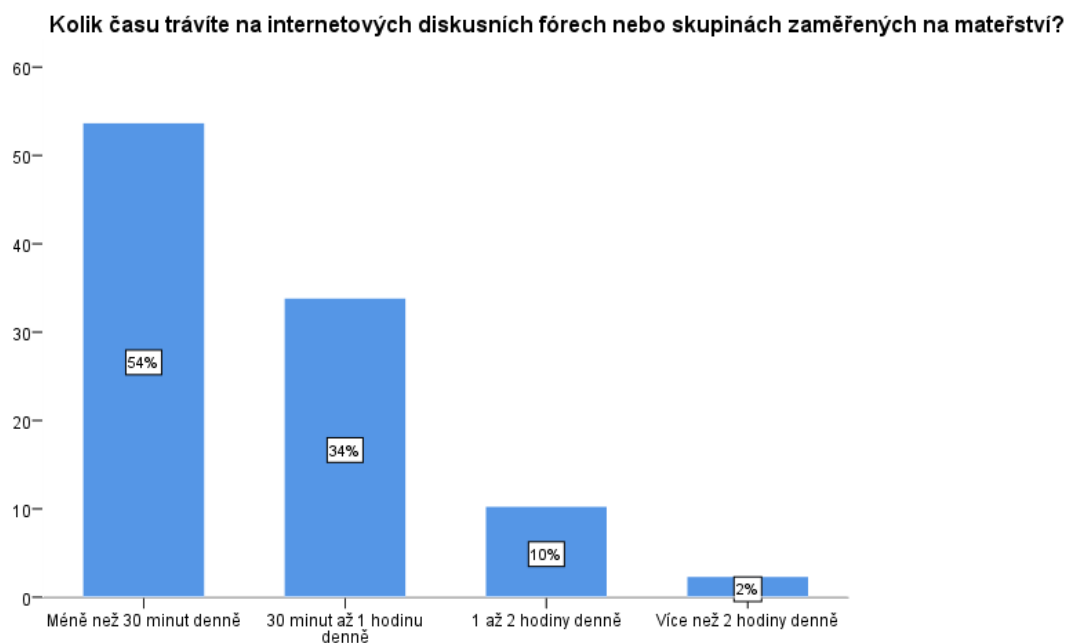
Tabulka č. 2 – Kde si informace ověřujete

Na tabulce č. 2 vidíme, že respondentky, které na předchozí otázku odpověděly kladně, odpovídaly na doplňující otevřenou otázku, a to kde konkrétně si tyto informace ověřují. Z celkem 641 odpovědí byl nejčastěji zmíněn obecně internet, celkem 357krát. 229 respondentek si informace ověřuje u svého lékaře a 130 respondentek do své odpovědi zahrnulo knihy a jiné odborné publikace. 87 respondentek uvedlo, že si informace ověřují u své rodiny, přátel, známých nebo obecně u někoho, kdo už má vlastní zkušenost s mateřstvím. To je možná jeden z důvodů, proč se mýty a pověry stále ve společnosti udržují. 51 respondentek uvedlo jako zdroj ověřování informací jiné odborníky a poradce – porodní asistentka, dula, laktační poradkyně. 48 respondentek si informace ověřuje v odborných článcích a 42 na odborných internetových stránkách. 19 respondentek uvedlo, že si informace ověřují na diskusních fórech a skupinách, a 9 respondentkám k ověřování informací napomáhá vlastní zkušenost a intuice.

Otázka č. 8: Jak často pověry ovlivňují vaše chování a rozhodování?**Jak často pověry ovlivňují vaše chování a rozhodování?****Graf č. 7 – Ovlivnění chování pověrami**

Na grafu č. 7 můžeme vidět, jak často pověry ovlivňují chování a rozhodování respondentek. 287 (37 %) respondentek neovlivňují pověry v chování a rozhodování vůbec, 461 (59 %) respondentek se pověrami nechává ovlivnit občas, 24 (3 %) respondentek uvedlo, že je pověry ovlivňují často, a 9 (1 %) respondentek se nechává pověrami ovlivňovat velmi často.

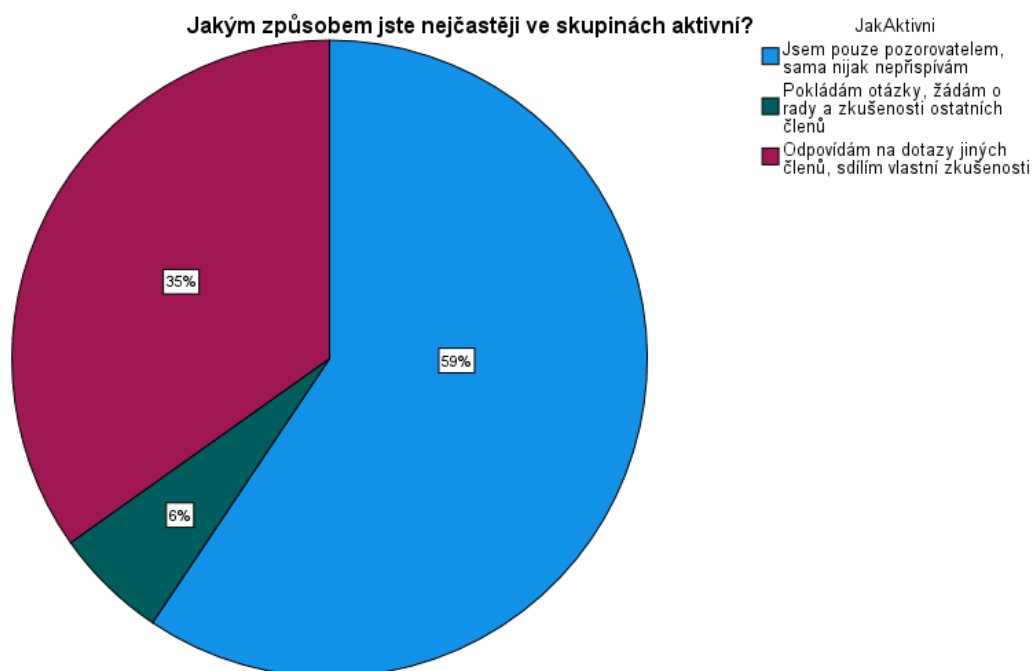
Otázka č. 9: Kolik času trávíte na internetových diskusních fórech nebo skupinách zaměřených na mateřství?

Graf č. 8 – Čas trávený na diskusních fórech

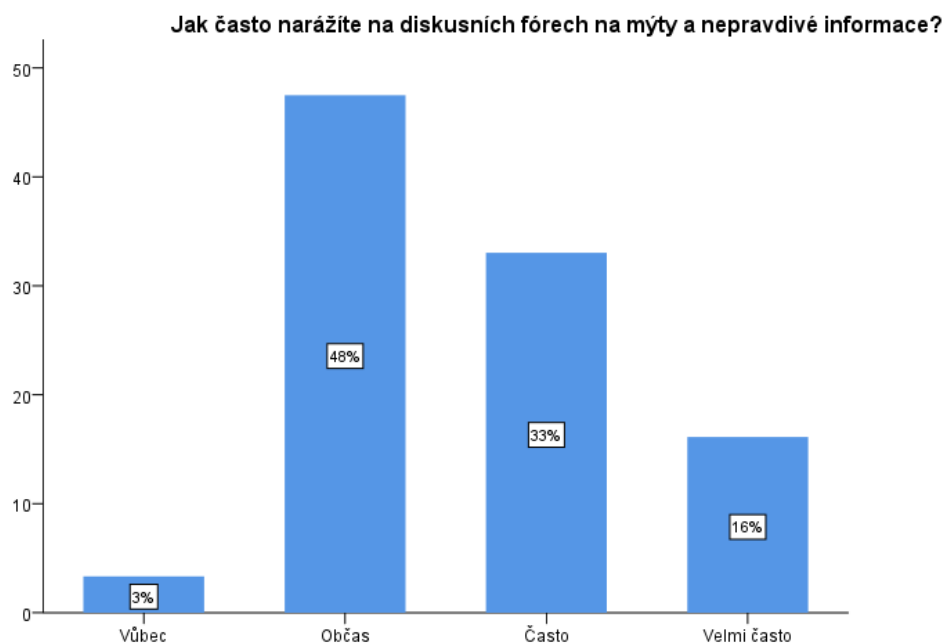
Graf č. 8 ukazuje, kolik času respondentky běžně denně tráví na diskusních fórech a skupinách zaměřených na mateřství. Největší skupina – 419 (54 %) respondentek tráví na diskusních fórech a skupinách méně než 30 minut denně. 264 (34 %) respondentek na diskusních fórech tráví 30 minut až 1 hodinu denně, 80 (10 %) zde tráví 1 až 2 hodiny denně a 18 (2 %) respondentek uvedlo, že na diskusních fórech tráví více než 2 hodiny denně.

Otázka č. 10: Jakým způsobem jste nejčastěji ve skupinách aktivní?

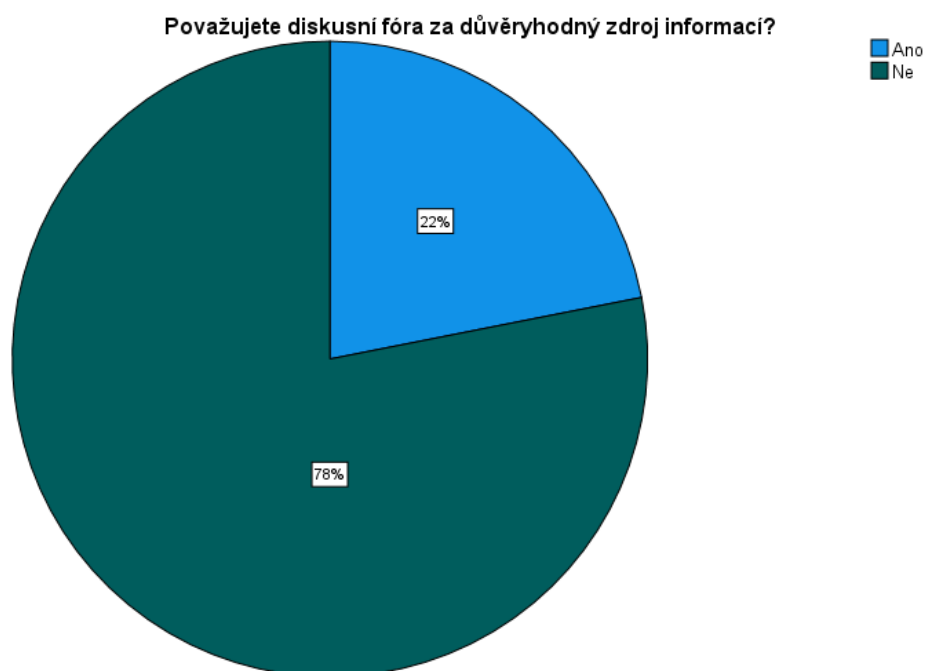
Graf č. 9 – Aktivita v diskusních skupinách

Na grafu č. 9 můžeme vidět, jak jsou respondentky na diskusních skupinách nejčastěji aktivní. 45 (6 %) respondentek nejčastěji pokládá otázky a žádá ostatní členy o rady a zkušenosti. 272 (35 %) respondentek nejčastěji odpovídá na dotazy jiných členů a sdílí vlastní zkušenosti. Největší skupina 464 (59 %) respondentek jsou pouze pozorovatelkami a sami nijak nepřispívají.

Otázka č. 11: Jak často narážíte na diskusních fórech na mýty a nepravdivé informace?**Graf č. 10 – Nepravdivé informace na diskusních fórech**

Graf č. 10 ukazuje odpovědi na otázku, jak často respondentky naráží na diskusních fórech na mýty a nepravdivé informace. 126 (16 %) respondentek naráží na mýty a nepravdivé informace velmi často, 258 (33 %) respondentek na nepravdivé informace naráží často, největší skupina respondentek – 371 (48 %) potom uvedla, že na mýty a nepravdivé informace naráží občas, a nejméně respondentek – 26 (3 %) na nepravdivé informace nenaráží vůbec.

Otázka č. 12: Považujete diskusní fóra za důvěryhodný zdroj informací?

Graf č. 11 – Diskusní fóra jako zdroj informací

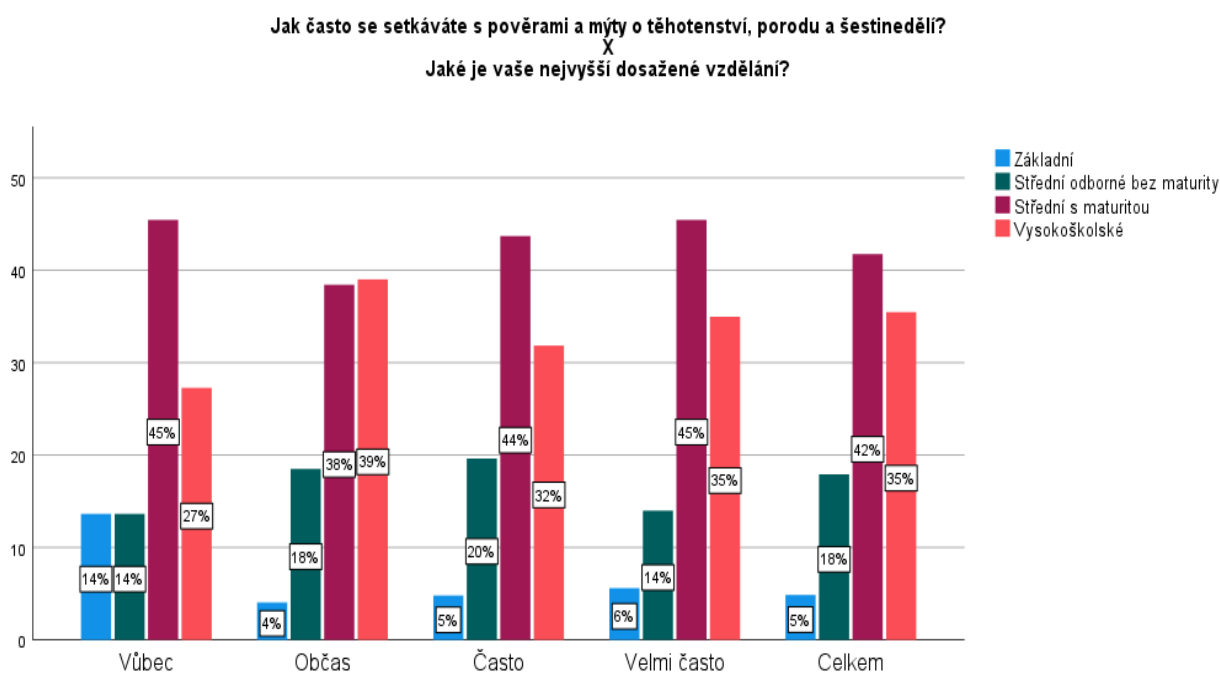
Na grafu č. 11 vidíme, jak respondentky odpovídaly na otázku, zda považují diskusní fóra za důvěryhodný zdroj informací. 610 (78 %) respondentek diskusní fóra za důvěryhodný zdroj informací nepovažuje. Na druhé straně 171 (22 %) respondentek považuje diskusní fóra za důvěryhodný zdroj informací a na otázku odpověděly „Ano“.

2.4.3. Porovnávání

Jak často se setkáváte s pověrami a mýty X Vzdělání

			Jak často se setkáváte s pověrami a mýty o těhotenství, porodu a šestinedělí?				
			Vůbec	Občas	Často	Velmi často	Celkem
Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	Základní	Počet	3	14	13	8	38
		Procent	14%	4%	5%	6%	5%
	Střední odborné bez maturity	Počet	3	64	53	20	140
		Procent	14%	18%	20%	14%	18%
	Střední s maturitou	Počet	10	133	118	65	326
		Procent	45%	38%	44%	45%	42%
	Vysokoškolské	Počet	6	135	86	50	277
		Procent	27%	39%	32%	35%	35%
Celkem		Počet	22	346	270	143	781

Tabulka č. 3 – Jak často se setkáváte s pověrami a mýty X Vzdělání

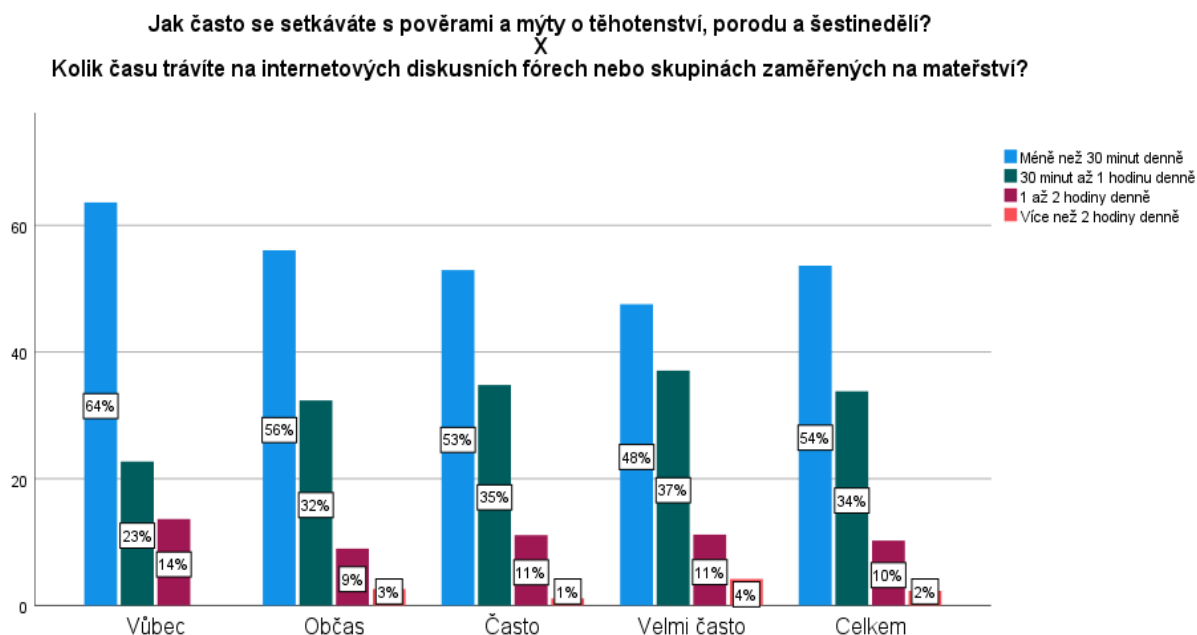
Graf č. 12 - Jak často se setkáváte s pověrami a mýty X Vzdělání

Při porovnávání odpovědí na otázku: jak často se setkáváte s pověrami a mýty o těhotenství, porodu a šestinedělí s nejvyšším dosaženým vzděláním respondentek si můžeme v tabulce č. 3 a na grafu č. 12 povšimnout, že ve všech odpovědích kromě odpovědi „občas“ převažují respondenty se středoškolským vzděláním ukončeným maturitní zkouškou. Pouze v odpovědi „občas“ jsou nejzastoupenější skupinou respondenty s vysokoškolským vzděláním. Z toho vyplývá, že respondenty s vysokoškolským vzděláním se s pověrami a mýty setkávají méně často než respondenty s nižším dosaženým vzděláním. Zajímavým zjištěním také je, že respondenty se středním vzděláním ukončeným maturitní zkouškou dominují především v odpovědích „často“ a „velmi často“. Tato skupina respondentek se patrně s pověrami a mýty setkává nejčastěji.

Jak často se setkáváte s mýty X Kolik času trávíte na diskusních fórech

			Jak často se setkáváte s pověrami a mýty o těhotenství, porodu a šestinedělí?				
			Vůbec	Občas	Často	Velmi často	Celkem
Kolik času trávíte na internetových diskusních fórech nebo skupinách zaměřených na mateřství?	Méně než 30 minut denně	Počet	14	194	143	68	419
		Procent	64%	56%	53%	48%	54%
	30 minut až 1 hodinu denně	Počet	5	112	94	53	264
		Procent	23%	32%	35%	37%	34%
	1 až 2 hodiny denně	Počet	3	31	30	16	80
		Procent	14%	9%	11%	11%	10%
	Více než 2 hodiny denně	Počet	0	9	3	6	18
		Procent	0%	3%	1%	4%	2%
Celkem		Počet	22	346	270	143	781

Tabulka č. 4 – Jak často se setkáváte s mýty X Kolik času trávíte na diskusních fórech

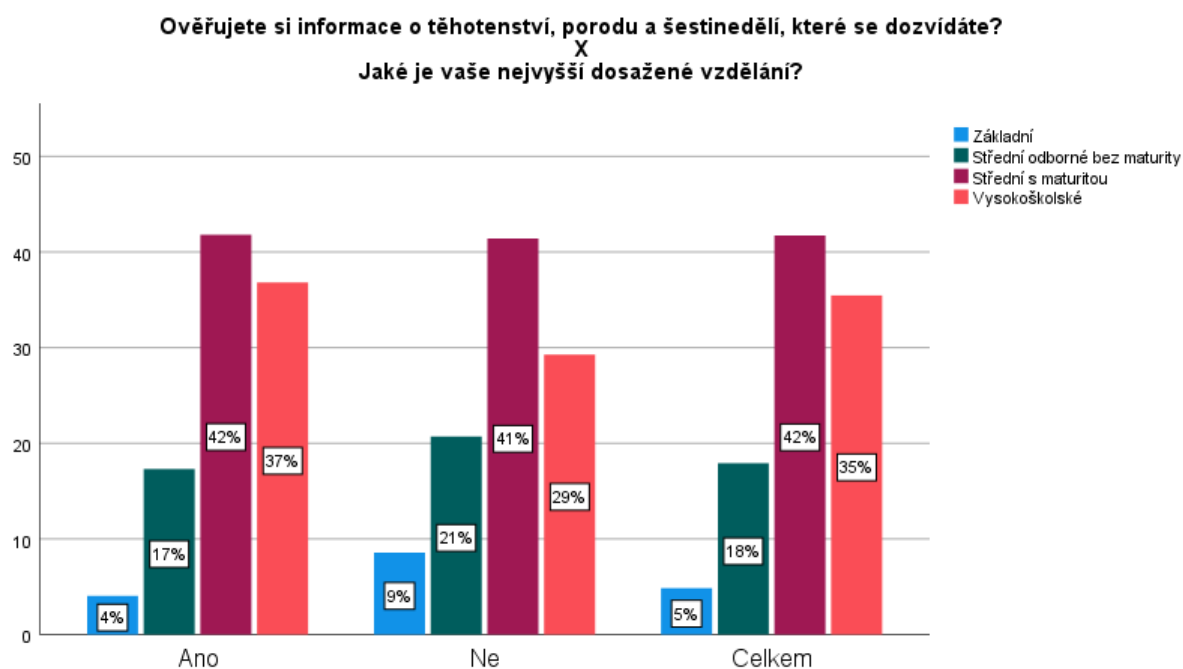
Graf č. 13 - Jak často se setkáváte s mýty X Kolik času trávíte na diskusních fórech

Na grafu č. 13 a v tabulce č. 4 můžeme vidět, že respondentek, které tráví na diskusních fórech nebo skupinách zaměřených na mateřství méně než 30 minut denně, je většina, ale v poměru k ostatním skupinám respondentek je trend v odpovědi „velmi často“ výrazně nižší oproti ostatním odpovědím. Zároveň nikdo z respondentek, které na diskusních fórech tráví více než dvě hodiny denně, neoznačil odpověď „vůbec“. Z toho můžeme vyvodit, že ženy, které tráví na diskusních fórech a skupinách více času, se i častěji setkávají s pověrami a mýty. A z toho můžeme usoudit, že na diskusních skupinách a fórech se vyskytuje velké množství pověr a mýtů.

Ověřujete si informace X Vzdělání

			Ověřujete si informace o těhotenství, porodu a šestinedělí, které se dozvídáte?		Celkem
			Ano	Ne	
Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	Základní	Počet	26	12	38
		Procent	4%	9%	5%
	Střední odborné bez maturity	Počet	111	29	140
		Procent	17%	21%	18%
	Střední s maturitou	Počet	268	58	326
		Procent	42%	41%	42%
	Vysokoškolské	Počet	236	41	277
		Procent	37%	29%	35%
Celkem		Počet	641	140	781

Tabulka č. 5 – Ověřujete si informace X Vzdělání

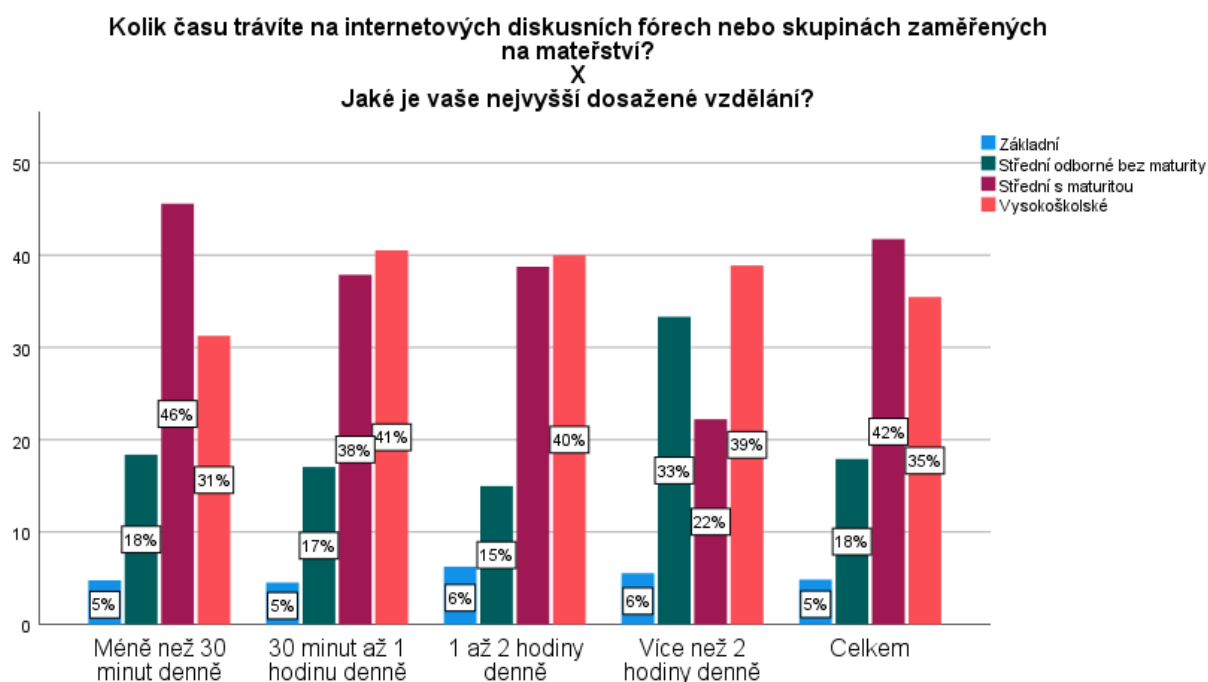
Graf č. 14 - Ověřujete si informace X Vzdělání

Prostřednictvím porovnání v tabulce č. 5 a na grafu č. 14 jsem chtěla ověřit, jestli existuje nějaká souvislost mezi vzděláním respondentek a tím, zda si ověřují informace, které se dozvídají. Avšak tato souvislost z grafu a tabulky nevyplývá.

Kolik času trávíte na diskusních fórech X Vzdělání

			Kolik čas trávíte na internetových diskusních fórech nebo skupinách zaměřených na mateřství?				Celkem
			Méně než 30 minut denně	30 minut až 1 hodinu denně	1 až 2 hodiny denně	Více než 2 hodiny denně	
Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	Základní	Počet	20	12	5	1	38
		Procent	5%	5%	6%	6%	5%
	Střední odborné bez maturity	Počet	77	45	12	6	140
		Procent	18%	17%	15%	33%	18%
	Střední s maturitou	Počet	191	100	31	4	326
		Procent	46%	38%	39%	22%	42%
	Vysokoškolské	Počet	131	107	32	7	277
		Procent	31%	41%	40%	39%	35%
Celkem		Počet	419	264	80	18	781

Tabulka č. 6 – Kolik času trávíte na diskusních fórech X Vzdělání

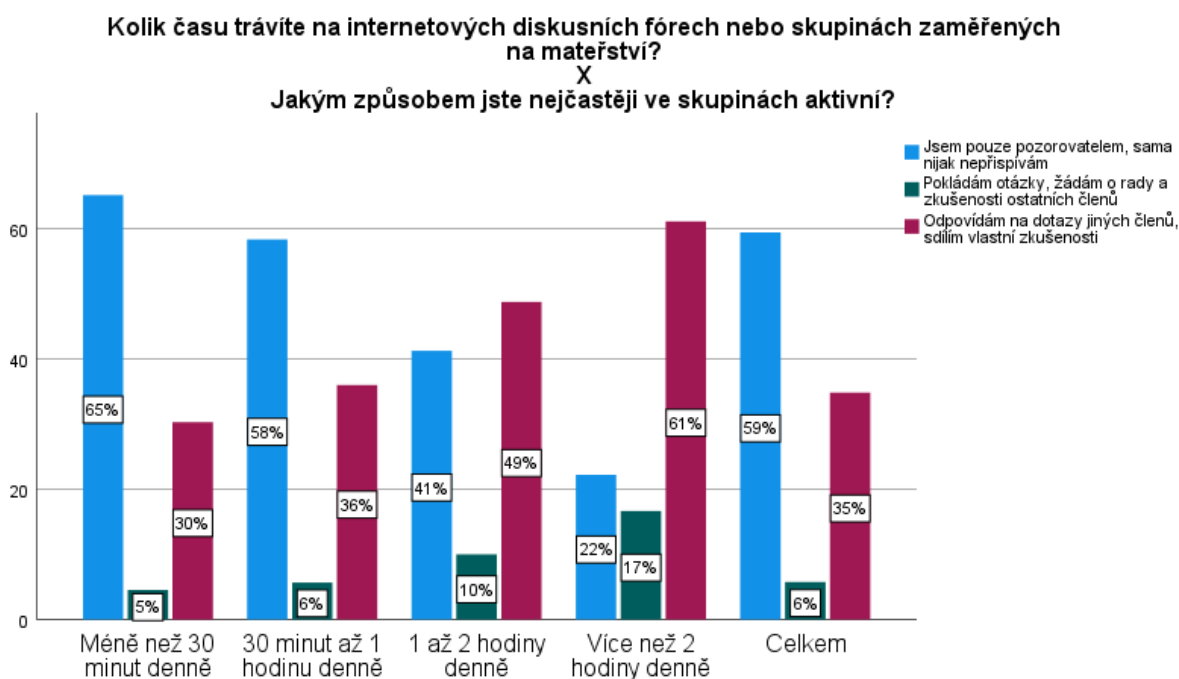
Graf č. 15 - Kolik času trávíte na diskusních fórech X Vzdělání

Trend v grafu č. 15 nám ukazuje, že respondentky, které tráví na diskusních fórech a skupinách méně než třicet minut denně, jsou v poměru k ostatním skupinám respondentek zastoupeny nejčastěji těmi, které dosáhly středního vzdělání zakončeného maturitní zkouškou. Naopak nejvíce času podle tabulky č. 6 na diskusních fórech a skupinách tráví respondentky s vysokoškolským vzděláním.

Kolik času trávíte na diskusních fórech X Jak jste aktivní

			Kolik času trávíte na diskusních fórech nebo skupinách zaměřených na mateřství?				Celkem
			Méně než 30 minut denně	30 minut až 1 hodinu denně	1 až 2 hodiny denně	Více než 2 hodiny denně	
Jakým způsobem jste nejčastěji ve skupinách aktivní?	Jsem pouze pozorovatelem, sama nijak nepřispívám	Počet	273	154	33	4	464
		Procent	65%	58%	41%	22%	59%
	Pokládám otázky, žádám o rady a zkušenosti ostatních členů	Počet	19	15	8	3	45
		Procent	5%	6%	10%	17%	6%
	Odpovídám na dotazy jiných členů, sdílím vlastní zkušenosti	Počet	127	95	39	11	272
		Procent	30%	36%	49%	61%	35%
Celkem		Počet	419	264	80	18	781

Tabulka č. 7 – Kolik času trávíte na diskusních fórech X Jak jste aktivní

Graf č. 16 - Kolik času trávíte na diskusních fórech X Jak jste aktivní

Z porovnání v tabulce č. 7 a grafu č. 16 je patrné, že respondentky, které tráví na diskusních fórech a skupinách méně než třicet minut denně, jsou převážně ženy, které pouze pozorují a nijak nepřispívají k diskusím. O více než polovinu méně respondentek, které tráví na fórech a skupinách méně než třicet minut za den, jsou ženy, které do diskusí přispívají, odpovídají na dotazy jiných členů a sdílí s nimi vlastní zkušenosti. Skupina respondentek trávící na těchto fórech a skupinách třicet až šedesát minut denně se od první markantně liší. V této druhé skupině je rozdíl mezi respondentkami, které nepřispívají, a těmi, které ano, pouze padesát devět odpovědí. V dalších dvou skupinách pak respondentky, které jsou ve skupinách a na fórech aktivní, převyšují právě ty pasivní. Z toho vyplývá, že čím více času respondentky na fórech tráví, tím aktivnějšími členkami diskusních skupin a fór jsou.

2.4.4. Konkrétní mýty a pověry

V této části dotazníku bylo respondentkám vždy představeno jedno tvrzení – mýtus nebo pověra. V souvislosti s tímto konkrétním tvrzením respondentky odpovídaly na tři otázky.

U pověr se jednalo o otázky:

- Slyšela jste někdy toto tvrzení?
- Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé?
- Dodržovala jste/dodržujete toto omezení?

U mýtů se jednalo o otázky:

- Slyšela jste někdy toto tvrzení?
- Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé?
- Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení?

Pověra č. 1 - Kočárek nesmí být v domě před porodem.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	27	3
Ano	754	97

Tabulka č. 8

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	547	70
Ano	234	30

Tabulka č. 9

Dodržujete?		
	N	%
Ne	343	44
Ano	438	56

Tabulka č. 10

Podle tabulky č. 10 se s touto pověrou už někdy setkala 754 (97 %) respondentek, je to tedy vůbec nejrozšířenější pověra v celém dotazníkovém šetření. V tabulce č. 11 vidíme, že 234 (30 %) respondentek tuto pověru považuje za pravdivou, naproti tomu většina respondentek, 547 (70 %), označila, že pravdivá není. Tabulka č. 12 ukazuje, že více než polovina respondentek, 438 (56 %), však toto omezení dodržovala.

Pověra č. 2 - Před narozením dítěte by pro něj neměla být připravená postýlka.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	446	57
Ano	335	43

Tabulka č. 13

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	738	94
Ano	43	6

Tabulka č. 12

Dodržujete?		
	N	%
Ne	727	93
Ano	54	7

Tabulka č. 11

V tabulce č. 13 vidíme, že tuto pověru už někdy slyšelo 335 (43 %) respondentek. Větší část respondentek, 446 (57 %), se s ní nikdy nesešla. Tabulka č. 14 ukazuje, že 738 (95 %) respondentek si myslí, že toto tvrzení není pravdivé, a toto omezení podle tabulky č. 15 dodržovalo jen 54 (7 %) respondentek.

Pověra č. 3 - Žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce 1. trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout a potratit.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	72	9
Ano	709	91

Tabulka č. 14

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	508	65
Ano	273	35

Tabulka č. 15

Dodržujete?		
	N	%
Ne	410	52
Ano	371	48

Tabulka č. 16

S touto pověrou se podle tabulky č. 16 už někdy setkala 709 (91 %) respondentek, je to druhá nejrozšířenější pověra z dotazníkového šetření. Tabulka č. 17 ukazuje, že 273 (35 %) respondentek ji považuje za pravdivou, a z tabulky č. 18 vyplývá, že toto omezení dodržovala téměř polovina respondentek, 371 (48 %). 508 (65 %) respondentek označilo, že toto tvrzení není pravdivé, a 410 (53 %) respondentek toto omezení nedodržovalo.

Pověra č. 4 - Těhotná žena nesmí věšet prádlo, umývat okna nebo jakkoli zvedat ruce nad hlavu, dítě by se mohlo zamotat do pupeční šňůry.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	185	24
Ano	596	76

Tabulka č. 17

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	630	81
Ano	151	19

Tabulka č. 18

Dodržujete?		
	N	%
Ne	648	83
Ano	133	17

Tabulka č. 19

V tabulce č. 19 vidíme, že tuto pověru už někdy slyšelo 596 (76 %) respondentek. 185 (24 %) respondentek se s ní nikdy nesetkalo. Většina respondentek, 630 (81 %), ji podle tabulky č. 20 označila za nepravdivou a tabulka č. 21 nám ukazuje, že toto omezení dodržovalo jen 133 (17 %) respondentek.

Pověra č. 5 - Těhotná žena nesmí jít na pohřeb.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	428	55
Ano	353	45

Tabulka č. 20

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	644	82
Ano	137	18

Tabulka č. 21

Dodržujete?		
	N	%
Ne	602	77
Ano	179	23

Tabulka č. 22

V tabulce č. 22 vidíme, že s touto pověrou se někdy setkala 353 (45 %) respondentek. 428 (55 %) respondentek toto tvrzení nikdy neslyšelo. Z tabulky č. 23 vyplývá, že 137 (18 %) respondentek si myslí, že je to pravda, naproti tomu 644 (83 %) respondentek toto tvrzení označilo za nepravdivé a tabulka č. 24 ukazuje, že toto omezení v těhotenství dodržovalo 179 (23 %) respondentek.

Pověra č. 6 - Dítě do roka nesmí na hřbitov.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	236	30
Ano	545	70

Tabulka č. 23

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	539	69
Ano	242	31

Tabulka č. 24

Dodržujete?		
	N	%
Ne	454	58
Ano	327	42

Tabulka č. 25

V tabulce č. 25 vidíme, že tuto pověru už někdy slyšelo 545 (70 %) respondentek. 236 (30 %) respondentek se s ní nikdy nesetkalo. Tabulka č. 26 ukazuje, že 539 (69 %) respondentek ji označilo za nepravdivou, a 242 (31 %) respondentek si myslí, že je pravdivá. Z tabulky č. 27 vyplývá, že 327 (42 %) respondentek toto omezení dodržovalo/dodržuje.

Pověra č. 7 - Dítěti se do roka nesmějí stříhat vlasy.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	147	19
Ano	634	81

Tabulka č. 26

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	563	72
Ano	218	28

Tabulka č. 27

Dodržujete?		
	N	%
Ne	313	40
Ano	468	60

Tabulka č. 28

Podle tabulky č. 28 se s touto pověrou už někdy setkalo 634 (81 %) respondentek. 147 (19 %) respondentek uvedlo, že se s touto pověrou nikdy nesetkalo. Tabulka č. 29 ukazuje, že 563 (72 %) respondentek si myslí, že není pravdivá, a naopak 218 (28 %) respondentek si myslí, že pravdivá je. Z tabulky č. 30 vyplývá, že tuto pověru dodržovalo/dodržuje 486 (60 %) respondentek

Pověra č. 8 - Dítě se do roka nesmí spatřit v zrcadle, mohlo by přestat růst.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	598	77
Ano	183	23

Tabulka č. 29

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	778	100
Ano	3	0

Tabulka č. 30

Dodržujete?		
	N	%
Ne	779	100
Ano	2	0

Tabulka č. 31

Tabulka č. 31 ukazuje, že s touto pověrou se někdy setkalo pouze 183 (23 %) respondentek. 598 (77 %) respondentek ji nikdy neslyšelo. Podle tabulky č. 32 si 778 (téměř 100 %) respondentek myslí, že není pravdivá. Pouze 3 respondentky ji označily za pravdivou, a podle tabulky č. 33 pouze 2 respondentky toto omezení dodržovaly/dodržují.

Porovnání

Nejrozšířenější pověrou mezi respondentkami je pověra: kočárek nesmí být v domě před porodem. S touto pověrou se někdy setkalo 97 % respondentek. Druhá nejrozšířenější pověra je: žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce 1. trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout a potratit. S touto pověrou se setkalo 91 % respondentek. Dalšími rozšířenými pověrami jsou: dítěti se do roka nesmějí stříhat vlasy, kterou už někdy slyšelo 81 % respondentek, a těhotná žena nesmí věšet prádlo, umývat okna nebo jakkoli zvedat ruce nad hlavu, dítě by se mohlo zamotat do pupební šňůry, se kterou se už setkalo 76 % respondentek.

Nejvíce respondentek věří pověrám: žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce 1. trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout a potratit (35 % respondentek), dítě do roka nesmí na hřbitov (31 % respondentek) a kočárek nesmí být v domě před porodem (30 % respondentek).

Nejvíce respondentek dodržovalo pověru: dítěti se do roka nesmějí stříhat vlasy (60 %). 56 % respondentek dodržovalo pověru: kočárek nesmí být v domě před porodem. Třetí nejvíce dodržovaná pověra je: žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce 1. trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout a potratit. Toto omezení dodržovalo 48 % respondentek.

Zajímavým zjištěním je, že téměř u všech pověr platí, že je dodržuje větší množství respondentek, než kolik je považuje za pravdivé. Například o pověře: kočárek nesmí být v domě před porodem si 30 % respondentek myslí, že je pravdivá, ale dodržovalo ji 56 % respondentek, to je téměř dvojnásobek. 28 % respondentek si myslí, že je pravdivá pověra: dítěti se do roka nesmějí stříhat vlasy. Toto omezení však dodržovalo 60 % respondentek. To je ale pravděpodobně z části tím, že mnoho dětí do roka nepotřebuje vlasy stříhat.

Mýtus č. 1 - Pokud žena v těhotenství zoškliví, čeká děvčátko, pokud zkrásní, čeká chlapce.

Slyšela jste?

	N	%
Ne	14	2
Ano	767	98

Tabulka č. 32

Myslíte, že je to pravda?

	N	%
Ne	574	73
Ano	207	27

Tabulka č. 33

Ověřovala jste si?

	N	%
Ne	478	61
Ano	303	39

Tabulka č. 34

V tabulce č. 34 můžeme vidět, že s tímto tvrzením se už někdy setkala 767 (98 %) respondentek. Podle tabulky č. 35 ho 574 (74 %) respondentek označilo za nepravdivé, 207 (27 %) respondentek si myslí, že je to fakt. Tabulka č. 36 ukazuje, že 303 (39 %) respondentek si tuto informaci někdy pokoušelo ověřit.

Mýtus č. 2 - Pokud těhotnou žena pálí žáha, bude mít její dítě hodně vlasů.

Slyšela jste?

	N	%
Ne	176	23
Ano	605	77

Tabulka č. 35

Myslíte, že je to pravda?

	N	%
Ne	607	78
Ano	174	22

Tabulka č. 36

Ověřovala jste si?

	N	%
Ne	524	67
Ano	257	33

Tabulka č. 37

Podle tabulky č. 37 se s tímto mýtem už někdy setkala 605 (78 %) respondentek. V tabulce č. 38 vidíme, že 607 (78 %) respondentek toto tvrzení označilo jako nepravdivé, 174 (22 %) respondentek ho označilo za pravdu. Z tabulky č. 39 vyplývá, že 257 (33 %) respondentek si tuto informaci ověřovalo.

Mýtus č. 3 - Pokud má žena v těhotenství kulaté břicho, čeká holčičku, pokud špičaté, čeká chlapce.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	26	3
Ano	755	97

Tabulka č. 38

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	626	80
Ano	155	20

Tabulka č. 39

Ověřovala jste si?		
	N	%
Ne	492	63
Ano	289	37

Tabulka č. 40

V tabulce č. 40 vidíme, že toto tvrzení už někdy slyšelo 755 (97 %) respondentek. Pouze 26 (3 %) respondentek se s ním nikdy nesetkalo. Z tabulky č. 41 vyplývá, že 155 (20 %) respondentek uvedlo, že si myslí, že je toto tvrzení pravdivé, 626 (80 %) respondentek si myslí, že je to mýtus. Podle tabulky č. 42 si 289 (37 %) respondentek tuto informaci někdy pokoušelo ověřit.

Mýtus č. 4 - Pokud žena v těhotenství užívá doplňky stravy, bude mít velké dítě.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	293	38
Ano	488	62

Tabulka č. 41

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	591	76
Ano	190	24

Tabulka č. 42

Ověřovala jste si?		
	N	%
Ne	556	71
Ano	225	29

Tabulka č. 43

Podle tabulky č. 43 se s tímto mýtem už někdy setkala 488 (62 %) respondentek. Z tabulky č. 44 vyplývá, že 190 (24 %) respondentek si myslí, že je to fakt, 591 (76 %) respondentek toto tvrzení považuje za nepravdivé. V tabulce č. 45 vidíme, že 225 (29 %) respondentek si tuto informaci někdy ověřovalo.

Mýtus č. 5 - Pokud žena přenáší, čeká děvčátko.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	627	80
Ano	154	20

Tabulka č. 44

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	759	97
Ano	22	3

Tabulka č. 45

Ověřovala jste si?		
	N	%
Ne	718	92
Ano	63	8

Tabulka č. 46

S tímto tvrzením se podle tabulky č. 46 někdy setkala jen 154 (20 %) respondentek. 627 (80 %) respondentek tento mýtus nikdy neslyšelo. V tabulce č. 47 vidíme, že pouze 22 (3 %) respondentek si myslí, že je to fakt. 759 (97 %) respondentek toto tvrzení považuje za mýtus. Z tabulky č. 48 vyplývá, že 63 (8 %) respondentek se někdy pokoušelo si tuto informaci ověřit.

Mýtus č. 6 - V šestinedělí žena nemůže otěhotnět.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	215	28
Ano	566	72

Tabulka č. 47

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	709	91
Ano	72	9

Tabulka č. 48

Ověřovala jste si?		
	N	%
Ne	611	78
Ano	170	22

Tabulka č. 49

Z tabulky č. 49 vyplývá, že tento mýtus někdy slyšelo 566 (73 %) respondentek, 215 (28 %) respondentek se s ním nikdy nesetkalo. V tabulce č. 50 vidíme, že pouze 72 (9 %) respondentek toto tvrzení považuje za fakt, většina respondentek, 709 (91 %), toto tvrzení považuje za mýtus. Podle tabulky č. 51 se 170 (22 %) respondentek pokoušelo si tuto informaci ověřit.

Mýtus č. 7 - Pokud novorozenec hodně pláče, má žena slabé mléko.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	229	29
Ano	552	71

Tabulka č. 50

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	711	91
Ano	70	9

Tabulka č. 51

Ověřovala jste si?		
	N	%
Ne	539	69
Ano	242	31

Tabulka č. 52

Podle tabulky č. 52 se s tímto tvrzením už někdy setkala 552 (71 %) respondentek. Z tabulky č. 53 vyplývá, že 711 (91 %) respondentek toto tvrzení považuje za mýtus, 70 (9 %) respondentek si myslí, že je pravdivé. V tabulce č. 54 vidíme, že tuto informaci si někdy ověřovalo 242 (31 %) respondentek.

Mýtus č. 8 - Když se kojící žena lekne, může ztratit mléko.

Slyšela jste?		
	N	%
Ne	429	55
Ano	352	45

Tabulka č. 53

Myslíte, že je to pravda?		
	N	%
Ne	667	85
Ano	114	15

Tabulka č. 54

Ověřovala jste si?		
	N	%
Ne	708	91
Ano	73	9

Tabulka č. 55

Z tabulky č. 55 vyplývá, že s tímto mýtem se už někdy setkala 352 (45 %) respondentek. 429 (55 %) respondentek toto tvrzení nikdy neslyšelo. Podle tabulky č. 56 toto tvrzení považuje za fakt 114 (15 %) respondentek, 667 (85 %) respondentek ho označilo za nepravdu. V tabulce č. 57 vidíme, že 73 (9 %) respondentek si toto tvrzení někdy ověřovalo.

Porovnání

Z výsledků výzkumu vyplývá, že mezi respondentkami je nejvíce rozšířený mýtus: pokud žena v těhotenství zoškliví, čeká děvčátko, pokud zkrásní, čeká chlapce. S tímto mýtem se někdy setkalo 98 % respondentek. Na druhém místě, co se rozšíření týká, je mýtus: pokud má žena v těhotenství kulaté břicho, čeká holčičku, pokud špičaté, čeká chlapce, se kterým se setkalo 97 % respondentek.

Nejvíce respondentek (27 %) označilo za pravdivé tvrzení: pokud žena v těhotenství zoškliví, čeká děvčátko, pokud zkrásní, čeká chlapce. Druhým mýtem, kterému věří nejvíce respondentek (24 %), je: pokud žena v těhotenství užívá doplňky stravy, bude mít velké dítě.

Z výsledků třetí otázky, která se zaměřuje na to, zda si respondentky ověřují výše zmíněné mýty, je patrné, že nejvíce respondentky ověřují mýtus: pokud žena v těhotenství zoškliví, čeká děvčátko, pokud zkrásní, čeká chlapce. Tento mýtus si údajně ověřilo 39 % respondentek. Za tímto mýtem je jako druhý nejvíce ověřován mýtus: pokud má žena v těhotenství kulaté břicho, čeká holčičku, pokud špičaté, čeká chlapce. Tento mýtus ověřilo 37 % respondentek.

2.5. Diskuse

Mezi nejrozšířenější pověry mezi českými ženami s dětmi do 3 let můžeme dle výsledků tohoto výzkumu zařadit tyto: kočárek nesmí být v domě před porodem; pokud žena v těhotenství zoškliví, čeká děvčátko, které jí bere krásu; dítěti se do roka nesmějí stříhat vlasy; žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce 1. trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout a potratit; pokud má žena v těhotenství kulaté břicho, čeká holčičku, pokud špičaté, čeká chlapce.

Některé pověry a mýty, které jsou rozšířené mezi dnešními ženami, jsou známy i z historie a přetrvávají dodnes. Jen někdy se více či méně změnilo jejich znění nebo význam. Zároveň jsem ale objevila mnoho nově vzniklých mýtů a pověr, o kterých jsem se v literatuře nedočetla.

S pověrami a mýty se nejčastěji setkávají ženy se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou. Naopak nejméně se s mýty a pověrami setkávají vysokoškolsky vzdělané ženy.

Ženy slýchají mýty a pověry z různých zdrojů, ale nejvíce od svých blízkých. Ať už je to rodina nebo přátelé, starší nebo mladší generace, známí lidé jsou nejčastějším zdrojem mýtů a pověr. Dalším velmi častým zdrojem mýtů a pověr jsou internetová diskusní fóra a skupiny a také články na internetu.

Podle výsledků analýzy si ale většina žen informace, které se k nim z různých zdrojů dostávají, ověřuje a aktivně si další informace vyhledává. Nejčastěji ženy uváděly, že si informace vyhledávají na internetu. Bohužel bez bližší specifikace nemůžeme posoudit, nakolik relevantní zdroje k ověřování informací používají. Část žen ale specifikovala, že informace vyhledává v odborných článcích a na ověřených internetových stránkách. Druhým nejčastějším zdrojem informací je pro ženy jejich praktický lékař nebo registrující gynekolog a část žen vyhledává informace také v knihách.

V této části diskuse budu porovnávat výsledky svého výzkumu s výsledky bádání dalších autorů v pracích na podobné téma. Konkrétně se bude jednat o bakalářskou práci Zuzany Marcinechové „Mýty a pověry o těhotenství, pôrode a šestonedelí“²⁸ a dále o bakalářskou práci Kláry Nádaské na téma „Pověry vážící se k průběhu pohlavního styku, těhotenství, porodu, šesti-nedělí a kojení v obcích Lechovice a Božice“.²⁹

V roce 2020 vypracovala Zuzana Marcinechová bakalářskou práci na téma „Mýty a pověry o těhotenství, pôrode a šestonedelí“, ve které se zabývala pověrami a mýty na Slovensku. Konkrétní mýty a pověry získávala od starší generace a zjišťovala, jak jsou tyto mýty a pověry rozšířeny mezi mladými slovenskými ženami a nakolik ženy těmito mýtům a pověrám věří. Mnoho pověr, které jsou rozšířené na Slovensku, se shodovalo s pověrami, které jsou známé mezi českými ženami.

Pověra: těhotná žena nesmí všet prádlo, umývat okna nebo jakkoli zvedat ruce nad hlavu, dítě by se mohlo zamotat do pupeční šňůry, je více rozšířena v Česku než na Slovensku. Zároveň i více českých žen považuje toto tvrzení za pravdivé oproti slovenským ženám.

Pověra: pokud žena v těhotenství zoškliví, čeká děvčátko, pokud zkrásní, čeká chlapce, je vůbec nejrozšířenější pověrou v Čechách i na Slovensku. Této pověře věří opět více českých žen než žen ze Slovenska.

Mýtus: pokud těhotnou žena pálí žáha, bude mít její dítě hodně vlasů, je o něco více rozšířen mezi slovenskými ženami než mezi ženami žijícími na území Česka. Tomuto mýtu ale věří více českých žen.

Další pověrou, která je rozšířená v Česku i na Slovensku je: žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce 1. trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout a potratit. Tuto pověru už někdy slyšela většina českých i slovenských žen. Tuto pověru považuje za pravdivou více respondentek žijících v Česku než žen ze Slovenska.

Další mýtus, který můžeme porovnat je: pokud žena přenáší, čeká děvčátko. S tímto mýtem se někdy setkala o něco více českých žen než žen, žijících na území Slovenska. Toto tvrzení považuje za pravdivé téměř stejné množství českých i slovenských žen. Rozdíly ve vnímání tohoto konkrétního mýtu v Česku a na Slovensku jsou tedy minimální.

Poslední mýtus, který se vyskytuje jak v Česku, tak na Slovensku, zní: když se kojící žena lekne, může ztratit mléko. S tímto mýtem se už někdy setkala stejné množství českých i slovenských žen. Tomuto mýtu věří více slovenských žen než žen žijících na území České republiky.

Zuzana Marcinechová dále ve své práci zkoumala, z jakých zdrojů ženy na Slovensku nejčastěji slýchají pověry a mýty. Zajímavým zjištěním je, že pouze malé procento slovenských žen uvedlo jako zdroj mýtů a pověr internet. Naproti tomu u českých žen byl internet úplně nejčastějším zdrojem mýtů a pověr.

Další otázkou, kterou můžeme porovnat, je, zda si ženy ověřují informace, které se o těhotenství, porodu a šestinedělí dozvídají. Informace si aktivně vyhledává a ověřuje 37 % slovenských žen a 82 % žen z Česka.

V obou pracích je také zjišťováno, kde konkrétně si ženy informace vyhledávají a ověřují. U českých i slovenských žen je na prvním místě ověřování informací na internetu. U slovenských žen jsou na druhém místě diskusní fóra, třetí nejčastější odpovědí je odborná literatura a na čtvrtém místě registrující gynekolog. V mém dotazníkovém šetření ženy jako druhou nejčastější odpověď uváděly lékaře, jako třetí odbornou literaturu a čtvrtý nejčastější zdroj ověřování informací byla rodina, přátelé a známí.

Klára Nádaská vypracovala v roce 2011 bakalářskou práci na téma „Pověry vázící se k průběhu pohlavního styku, těhotenství, porodu, šesti-nedělí a kojení v obcích Lechovice a Božice“, ve které sbírala pověry pomocí rozhovorů se ženami různého věku a porovnávala, jaké pověry jsou rozšířeny mezi ženami různých věkových skupin a jak tyto ženy na pověry nahlíží.

Mnoho pověr, které Klára Nádaská sesbírala, se shoduje s pověrami, které jsou rozšířené mezi ženami, které se pohybují na diskusních fórech. Jedná se například o pověry: pokud žena v těhotenství zoškliví, bude mít děvčátko; pokud má žena kulaté břicho, čeká děvčátko; pokud žena přenáší, holčička se strojí; těhotná by neměla všet prádlo nebo se dítěti omotá pupeční šňůra kolem krku; těhotná by neměla chodit na hřbitov; kočárek by neměl být pod střechou v domu před narozením dítěte.

Respondentky v jejím výzkumu jako zdroje pověr uváděly nejčastěji časopisy, internetové časopisy, weby a starší generaci. Oproti tomu v tomto šetření byly časopisy jedním z nejméně zmiňovaných zdrojů pověr. Respondentky se však shodovaly, že často pověry čerpají z internetových zdrojů a od rodinných příslušníků.

Závěr

Tento výzkum mi přinesl zajímavý nový pohled na vnímání pověr a mýtů společností. Zjistila jsem, že mnoho žen se s pověrami a mýty často setkává, ale podstatně méně žen jim důvěřuje. Zajímavým zjištěním pro mě bylo, že některé pověry dodržovalo mnohem více žen, než kolik je považuje za pravdivé. Potvrdilo to moji domněnku, že mnoho pověr se ve společnosti dodržuje spíše ze zvyku než ze strachu, že by se mohlo stát něco zlého. Zároveň mě překvapilo, že jen malé množství žen nechává pověry ovlivňovat jejich chování a rozhodování. Většina žen uvedla, že se pověrami nechává ovlivnit jen občas nebo vůbec.

Část výzkumu jsem věnovala také zkoumání chování žen na diskusních fórech a skupinách. Ty jsou dnes velkým fenoménem a pohybuje se na nich mnoho žen. Existují i diskusní skupiny věnující se různým tématům, která vedou a moderují přímo odborníci na dané téma. Často jsou to lékaři, fyzioterapeuti i porodní asistentky. Tito odborníci potom veřejně odpovídají na dotazy členů a ostatní členové sdílí své zkušenosti.

V tomto šetření jsem se ale zaměřovala na diskusní fóra věnující se mateřství. Na těchto fórech se sdružují ženy rozličného věku i vzdělání a tráví tam různé množství času, aby mohly sdílet své zkušenosti, žádat o rady ostatní členy nebo jen sdílet své zážitky a vzájemně se podporovat v náročném období, kterým těhotenství a mateřství bezesporu je.

Nejvíce času na diskusních fórech tráví ženy s vysokoškolským vzděláním. Ženy se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou tráví na diskusních fórech času naopak nejméně. Ženy jsou na diskusních skupinách aktivní různými způsoby. Ženy, které na těchto fórech tráví nejméně času, jsou většinou jen pozorovatelkami a samy do diskusí nijak nepřispívají. Čím více času ženy na diskusních fórech tráví, tím aktivnějšími členy se stávají, ať už samy pokládají otázky a žádají rady od ostatních členů, nebo na dotazy ostatních členů odpovídají a sdílí své zkušenosti.

Témata, která se na diskusních skupinách objevují, jsou velice různorodá. Probírá se zde například podpora otěhotnění, příznaky těhotenství, životospráva v těhotenství a screeningová vyšetření, ženy sdílí své porodní zkušenosti, recenze porodnic nebo zkušenosti s kojením. Dalším často se opakujícím tématem je psychomotorický vývoj dětí a v souvislosti s ním vhodnost používání nejrůznějších pomůcek, jako jsou například nosítka, chodítka, dudlíky a podobně.

Diskusní fóra a skupiny jsou pro ženy útočištěm, kde se setkávají s množstvím jiných žen, které si procházejí podobnými radostmi i starostmi. Obzvláště pro ženy, které ve svém okolí nemají mnoho jiných matek, které by jim mohly předat své zkušenosti, jsou tyto skupiny velkým zdrojem ujištění, rad a podnětů, na co se zaměřit.

Na druhé straně se na diskusních fórech objevuje mnoho mýtů a mylných informací a názory se často rozcházejí. Proto samotná diskusní fóra nejsou vhodným zdrojem informací. Mohou posloužit jako skvělý prostředek, pomocí kterého se ženy mohou dozvědět různé názory, možnosti a zkušenosti, ale vždy je nutné pátrat dál v odborných zdrojích nebo se poradit se svým lékařem, porodní asistentkou nebo jiným odborníkem. Proto je dobře, že téměř 80 % žen diskusní fóra nepovažuje za důvěryhodný zdroj informací.

Použité zdroje

1. PERTOLD, Otakar. *Pověra a pověřčivost*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1956. Věda všem (ČSAV).
2. Holub J, Lyer S. *Stručný Etymologický Slovník Jazyka Českého Se Zvláštním Zřetelem K Slovům Kulturním A Cizím*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství; 1982.
3. Nesládková L. *Významový Slovník K Vybraným Oblastem Středověkých Dějin Kultury V Českých Zemích: (Manželství A Rodina, Zdraví A Hygiena, Vzdělání, Zvyky, Rituály, Zábavy)*. Ostrava: Ostravská univerzita; 1996.
4. Doležal A. *Od Babictví K Porodnictví*. Praha: Karolinum; 2001.
5. VRÁNOVÁ, Věra. *Historie babictví a současnost porodní asistence*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1764-6.
6. GÁLA, Cyril. *České lidové pověry a pranostiky o ženách a z porodnictví*. V Pardubicích: B. Turek, 1940.
7. Van Gennep A. *Přechodové Rituály: Systematické Studium Rituálů*. Praha: Portál; 2018.
8. Sharp J. *The Midwives Book: Or The Whole Art Of Midwifry Discovered*. London: Oxford University Press; 1671.
9. TINKOVÁ, Daniela. *Tělo, věda, stát: zrození porodnice v osvícenské Evropě*. Praha: Argo, 2010. Každodenní život. ISBN 978-80-257-0223-9.
10. Časopis český lid II. Nulk.cz. <https://www.nulk.cz/ek-obsah/cesky-lid/html/knihy/ceskylid02/texty/0014-0014.htm>. Accessed January 8, 2022.
11. JANČÁŘ, Josef. *Lidová kultura na Moravě*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. Vlastivěda moravská. ISBN 80-86156-31-1.
12. Aristotelés, *Zoologie*
13. NAVRÁTILOVÁ, Alexandra. *Narození a smrt v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-397-3.
14. Soupis literatury a pramenů 1. Wilhelmová R, *Historie babictví a porodní asistence*. Brno: 2015 [vid. 2018-11-29]. Studijní opora pro program porodní asistence. Masarykova univerzita, Lékařská fakulta.
15. NAHODIL, Otakar a Antonín ROBEK. *České lidové pověry*. Praha: Orbis, 1959. Věda a život (Orbis).
16. Jančář J. *Lidová Kultura Na Moravě*. Strážnice: Ústav lidové kultury; 2000.
17. Hippokratés. *Ženské Nemoci*.
18. Roztočil A. *Moderní Porodnictví*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing; 2017.
19. Bulíř K. *Těhotenství, Porod A Šestinedělí*. V Praze: Hejda a Tuček; 1903.
20. VYŠÍN, Vojtěch. *Babictví, učebná kniha o porodnictví pro báby porodní*. Olomouc: Vojtěch Vyšín, 1888.

21. Srov. KAUFMANNOVÁ-HUBEROVÁ, G. Děti potřebují rituály
22. Trča S. Partner V Těhotenství A Při Porodu. Praha: Grada; 2004.
23. Grohmann JV. Pověry A Obyčeje V Čechách A Na Moravě. Praha: Plot; 2010.
24. Skopová, Kamila. Rodinné svátky o století zpátky aneb Oslavy a rituály v české domácnosti
25. Sokol J. Člověk A Náboženství. Praha: Portál; 2004.
26. Velemínský ml. M, Gregora M. Čekáme Děťátko. Praha: Grada; 2007.
27. Badinter E. *Materská Láska Od 17. Storočia Po Súčasnosť*. Bratislava: Záujmové združenie žien Aspekt; 1998.
28. Marcinechová Z. Mýty a povery o tehotenstve, pôrode a šestonedelí. 2020. https://is.muni.cz/auth/th/hcn1a/Bakalarska_praca.pdf. Accessed April 24, 2022.
29. Nádaská K. Pověry vážící se k průběhu pohlavního styku, těhotenství, porodu, šestinedělí a kojení v obcích Lechovice a Božice. 2011. <https://is.muni.cz/th/ncwge/bc.pdf>. Accessed April 24, 2022.

Příloha A - dotazník

Dotazník BP

Dobrý den, jsem studentka porodní asistence na Masarykově univerzitě v Brně a chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma „Pověry, mýty a rituály o těhotenství, porodu a šestinedělí“. Dotazník je rozdělen na dvě části, první část obsahuje obecné otázky, v druhé části se dotazník věnuje konkrétním pověrám a mýtům, které vycházejí z ankety, kterou jsem vytvořila na sociální síti. Vyplnění celého dotazníku Vám zabere zhruba 10 minut a všechny odpovědi jsou anonymní.

***Povinné pole**

1. Jste matkou dítěte do 3 let? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

2. Žijete na území České republiky? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

3. Kolik je Vám let? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Méně než 18 let

☐ 18 až 25 let

☐ 26 až 35 let

☐ Více než 35 let

4. Žijete ve městě nebo na vesnici? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ve městě
☐ Na vesnici

5. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Základní
☐ Střední odborné bez maturity
☐ Střední s maturitou
☐ Vysokoškolské

6. Jak často se setkáváte s pověrami a mýty o těhotenství, porodu a šestinedělí?
*

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Velmi často
☐ Často
☐ Občas
☐ Vůbec

7. Z jakých zdrojů nejčastěji slyšíte mýty a pověry? (lze označit více odpovědí) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ Od rodiny a přátel
- ☐ Od cizích lidí, například na ulici nebo v MHD
- ☐ V časopisech
- ☐ V článkách na internetu
- ☐ Na diskusních fórech a skupinách
- ☐ V knihách
- ☐ Od poskytovatelů zdravotní péče

8. Ověřujete si informace o těhotenství, porodu a šestinedělí, které se dozvídáte? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano *Přeskočte na otázku 9*
- ☐ Ne *Přeskočte na otázku 10*

9. Kde si informace ověřujete? *

10. Jak často pověry ovlivňují vaše chování a rozhodování? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Velmi často
- ☐ Často
- ☐ Občas
- ☐ Vůbec

11. Kolik času trávíte na internetových diskusních fórech nebo skupinách zaměřených na mateřství? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Méně než 30 minut denně
☐ 30 minut až 1 hodinu denně
☐ 1 až 2 hodiny denně
☐ Více než 2 hodiny denně

12. Jakým způsobem jste nejčastěji ve skupinách aktivní? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Pokládám otázky, žádám o rady a zkušenosti ostatních členů
☐ Odpovídám na dotazy jiných členů, sdílím vlastní zkušenosti
☐ Jsem pouze pozorovatelem, sama nijak nepřispívám

13. Jak často narážíte na diskusních fórech na mýty a nepravdivé informace? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Velmi často
☐ Často
☐ Občas
☐ Vůbec

14. Považujete diskusní fóra za důvěryhodný zdroj informací? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
☐ Ne

V následující části dotazníku budete vždy odpovídat na otázky týkající se

konkrétního tvrzení.

Kočárek nesmí být v domě před porodem.

15. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

16. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

17. Dodržovala jste/dodržujete toto omezení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Před narozením dítěte by pro něj neměla být připravená postýlka.

18. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

19. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

20. Dodržovala jste/dodržujete toto omezení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Žena by o svém těhotenství neměla nikomu říkat do konce 1. trimestru, jinak by mohla těhotenství zakřiknout a potratit.

21. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

22. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

23. Dodržovala jste/dodržujete toto omezení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Těhotná žena nesmí věšet prádlo, umývat okna nebo jakkoli zvedat ruce nad hlavu, dítě by se mohlo zamotat do pupeční šňůry.

24. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

25. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

26. Dodržovala jste/dodržujete toto omezení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Těhotná žena nesmí jít na pohřeb.

Dotazník BP

about:blank

27. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

28. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

29. Dodržovala jste/dodržujete toto omezení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Dítě do roka nesmí na hřbitov.

30. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

31. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

32. Dodržovala jste/dodržujete toto omezení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Dítěti se do roka nesmějí stříhat vlasy.

33. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

34. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

35. Dodržovala jste/dodržujete toto omezení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Dítě se do roka nesmí spatřit v zrcadle, mohlo by přestat růst.

Dotazník BP

about:blank

36. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.☐ Ano☐ Ne

37. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.☐ Ano☐ Ne

38. Dodržovala jste/dodržujete toto omezení? *

Označte jen jednu elipsu.☐ Ano☐ Ne

Pokud žena v těhotenství zoškliví, čeká děvčátko, pokud zkrásní, čeká chlapce.

39. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.☐ Ano☐ Ne

40. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.☐ Ano☐ Ne

41. Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Pokud těhotnou žena pálí záha, bude mít její dítě hodně vlasů.

42. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

43. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

44. Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Pokud má žena v těhotenství kulaté břicho, čeká holčičku, pokud špičaté, čeká chlapce.

Dotazník BP

about:blank

45. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

46. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

47. Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Pokud žena v těhotenství užívá doplňky stravy, bude mít velké dítě.

48. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

49. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

50. Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Pokud žena přenáší, čeká děvčátko.

51. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

52. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

53. Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

V šestinedělí žena nemůže otěhotnět.

Dotazník BP

about:blank

54. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

55. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

56. Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Pokud novorozenec hodně pláče, má žena slabé mléko.

57. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

58. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

59. Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Když se kojící žena lekne, může ztratit mléko.

60. Slyšela jste někdy toto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

61. Myslíte si, že je toto tvrzení pravdivé? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

62. Pokoušela jste se někdy ověřit si pravdivost tohoto tvrzení? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

Děkuji za Váš čas.

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře